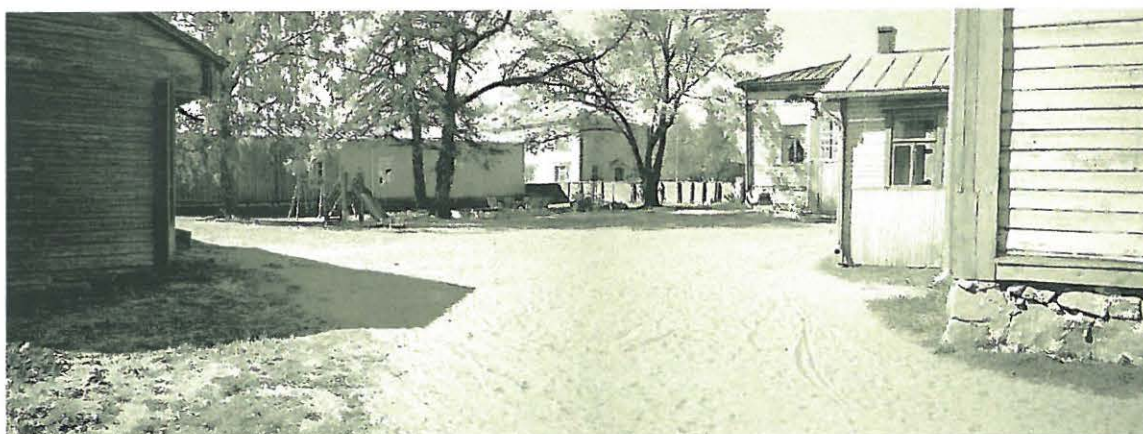

PIETARSAARI - JAKOBSTAD

Kaupunkiarkeologinen inventointi

Teemu Mökkönen 2002

Museovirasto
Rakennushistorian osasto

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kohde: PIETARSAARI, isoavihaa (1713-1721) vanhempi rakennettu alue
Kuntanro: 598
Tutkimus: Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti
Ajoitus: Kaupunki perustettu vuonna 1652 vanhalle kauppapaikalle
Peruskartta: 2321 06
Tutkimuslaitos: Museovirasto rakennushistorian osasto
Kenttätöyönjohtaja: Teemu Mökkönen (FM)
Kenttätöaika: 23.-27.5. 2002
Tutkitun alueen laajuus: 23,26 hehtaaria
Tutkimuksen kustantaja: Museovirasto rakennushistorian osasto
Mustavalkonegatiivit: MV:RHOA 125171: 1-30

Aikaisemmat historiallista aikaa koskevat arkeologiset tutkimukset:

Tutkimus	Johtaja	Vuosi	Raportin nimi	Nykyinen alue	Tutkimuslaitos	Alkuperäinen raportti
Kaivaus	Ingolf Friman	1939	Nimetön - kyseessä on selostus maaseurakunnan kirkossa tehdyistä kaivutöistä	maaseurakunnan kirkko		MV:Hist.top.ark.
Kaivaus	Carl Jacob Gardberg	1950	Pedersöre kyrka, anteckningar gjorda vid en undersökning i juni 1950 av fil. kand. Carl Jacob Gardberg.	maaseurakunnan kirkko	Arkeologiska kommissionen	MV:Hist.top.ark.
	Ingolf Friman	1953	Nimetön - kartta Pietarsaaren kirkon etelä- ja länsiosan lattian alaisista haudoista + piirroksia arkujen kahvojen muodoista	kaupungin kirkko		Museovirasto/RHOA (MV:RHOA)
Kaivaus	M. Hiekkänen	1985	Tutkimukset Pietarsaaren maaseurakunnan kirkossa 1985-86.		Museovirasto/RHO (MV:RHO)	MV:RHOA
Koekaivaus	Derek Fewster	1989	Forskningsrapport. De arkeologiska utgrävningarna på Jakobstad Galgbacken och Nynäsbacken 1989.		MV:RHO	MV:RHOA
Koekaivaus	Marja Sipilä	1997		Kyrkostrand	MV:RHO	
Koekaivaus	Päivi Lupp	2001	Rosenlund, Aspegrenin puutarha. 1700-luvulla perustetun puutarhan, orangerin ja huvimajan kaivaukset Pietarsaassa.		Pedersörenejdens kyrkliga samfällighet	Pietarsaaren seurakunnan arkisto, Kopio MV:RHOA

Kirjallisuus:

Aspegren, H.H. 1765: *Försök til en Historisk, Geometrisk och Physico-O economisk Beskrifning öfwer Pedersöre sokn i Österbotn. Andra eller Historiska delen. Med Westerbörandes Tilstand i Kongl. Lärosätet wid Aura Elf/ Til allmän granskning utgifwen Hans Henric Aspegren ... ; och i stora läro-Salen därstädes Gabriel Aspegren .* Åbo 1766.

Björkman, Hjalmar 1918-24: *Bidrag till Jakobstads historia 1-3.* Jakobstad.

Kostet, Juhani 1995: *Cartographia urbium Finnicarum. Suomen kaupunkien kaupunkikartografia 1600-luvulla ja 1700-luvun alussa. Monumenta Cartographica Septentrionalia 1.*

Kronholm, Jan 1983: Jakobstads båtvarv. Pietarsaaren veneveistämö. *Jakobstads museums publikationer nr 19.*

Lilius, Henrik 1981: Kaupunkirakentaminen 1617-1856. *Suomen kaupunkilaitoksen historia I. Keskiajalta 1870-luvulle.* Vantaa. 303-383.

Lilius, Henrik 1985: *Suomalainen puukaupunki.* Tønder.

Lilius, Henrik 1987: Vanhemman Vaasa-ajan kaupunkirakennustaide. *Ars. Suomentaide 1.* Keuruu. 270-283.

Lilius, Henrik 1988: Kaupunkirakennustaide Suurvalta-ajalla. *Ars. Suomen taide 2.* Keuruu. 48-87.

Museovirasto 1973: *Pietarsaaren Pohjoisnummi. Museovirasto rakennushistorian osasto 1973:1.* Helsinki.

Nyholm, Leo 1996: Befolkningen i Jakobstad 1653-1714. *Suomen sukututkimusseuran julkaisuja 51.*

Roos, S. J. 1931: *Jakobsatds kyrka och församling 1731-1931.* Jakobstad.

Sandelin, L. H. 1894: Arkeologisk och historisk beskrifning öfver de svenskspråkiga delen af Pedersöre härad. *SMYA XIV.* 1-144.

Söderhjelm, Alma 1907, 1909, 1924: *Jakobstads historia I-III.* Helsingfors.

Toivanen, Pekka 1980: Sjömansmiljöer i Jakobstad före stadens brand (1765-1835). *Kustbygd. Folklivsstudier XIII.* 85-126.

Toivanen, Pekka 1982: Bröderna Mommas skeppsvarv i Jakobstad 1666-1672. *Jakobstads Museums publikationer nr. 15.*

Julkaisemattomat raportit ja muut lähteet:

Friman, Ingolf 1939: Selostus ja piirros keskuslämmityksen asennuksen yhteydessä tehtyjen kaivantojen havainnoista kirkon sisäältä. Kirje Museoviraston historian osaston topografisessa arkistossa.

Gardberg, C. J. 1950: *Pedersöre kyrkka. Antecningar gjorda vid en undersökning i juni 1950 av fil.kand. Carl Jacob Gardberg.* Tutkimusraportti Museoviraston historian osaston topografisessa arkistossa.

Henttonen, Maarit & Rautio, Pessi 1990, 1993: *Rakennuskanta vuoteen 1850.* Luettelo Museoviraston rakennushistorian osaston kaupunkihuoneessa.

Jakobstads museum 1989: *Rndvandring i Jakobstad. 1. Centrum.* Opaslehtinen.

Jakobstad stadstyrelsen 1933: Luettelo kaupunginarkistossa olevista kaavakartoista. Museoviraston historian osaston topografisessa arkistossa.

Lukkarinen, Ville 1979: *Pietarsaaren keskustan korttelien I ja 2/I sekä I ja 2/II rakennuskannan inventointi*. Tutkimusraportti. Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa.

Lukkarinen, Ville 1982: *Pietarsaaren keskustan rakennuskannan inventointi*. Tutkimusraportti. Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa.

Nyman, Lena 1992: *Skatans byggnadshistoria*. Progradu avhandlingen i konsthistoria. Konsthistoriska institutionen i Åbo Akademi. Kopio Museoviraston rakennushistorian osaston kaupunkihuoneessa.

Pietarsaaren kaupunginmuseo 1981: *Pietarsaari 1800-l. puolivälissä*. Näyttely Pietarsaaren kaupunginmuseossa 16.1.-28.2.1981. Näyttelylehtinen.

Toivanen, Pekka: *Pietarsaaren alue, luonto, kaavoitus ja rakennustaide*. Julkaisematon käsikirjoitus. Museoviraston rakennushistorian osaston kaupunkihuoneessa. Saatu 30.11. 1995.

Wainio, Elina-Terttu 1980: *Pietarsaaren Pohjoisnummi. Säilyttävä saneeraus. Selostus*. Diplomityö Oulun yliopiston arkkitehtuurin osastolla.

WWW-lähteet:

Pietarsaari 350 vuotta. Historia. Juhlavuoden www-sivusto.
<http://www.jakobstad.fi/350/indexfi.html> 28.5.2002.

Alkuperäisen tutkimusraportin säilytys:

Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto (MV:RHOA), Helsinki.

Museoviraston rakennushistorian osaston kaupunkiarkeologiatietokannan pääkortin sisältö

Pietarsaari	Jakobstad	Kunta 598
Perustamisvuosi	1652	
Yleistä	- Tori kaupunginpuron eteläpuolella. - Satama kaupungin luoteispuolella Kittholmenin ja Biskopsholmenin välissä. - Huonosti säilynyt 1600-luvun kartta-aineisto, suurvalta-ajan kaupunkialue vaikea rajata.	
Rakennukset	- Kirkko nykyisellä paikalla kaupunginpuron pohjoispuolella, rakennettu 1691, uusi vihitty 1731 (1691 asti kaupunkilaiset käyttivät Pedersören vanhaa kirkkoa). - Raatihuone torin itälaidalla. - Kaupungin kaakkoispuolisella mäellä lukuisia tuulimyllyjä.	
Isovihan tuhot	Satakunta porvarien taloa sekä kirkko ja raatihuone paloivat talvella 1714. Talvella säästyivät kirkko, tullihuone, tulliaita ja pappila, mutta ne poltettiin syksyllä. Porvaristaloja säästyi. Omat joukot polttivat laivoja ja makasiineja.	
Yhteystietoja	- Pohjanmaan museo, Vaasa (arkeologi Pentti Rislä) - Pietarsaaren museo (museonjohtaja Pekka Toivanen) - Länsi-Suomen ympäristökeskus - Pietarsaaren kaupunki, kaupunkisuunnittelu (asemakaava-arkkit. Ilmari Heinonen)	
www-museo	http://www.vaasa.fi/pohjanmaanmuseo/	
www-kaupunki	http://www.jakobstad.fi/suomi/index.html	
www-yke	http://www.vyh.fi/lసు/lsu.htm	

PIETARSAARI - JAKOBSTAD

Kaupunkiarkeologinen inventointi

Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti

SISÄLLYS

1. INVENTOINNIN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET.....	2
2. KENTTÄTYÖT	4
3. PIETARSAAREN HISTORIAA JA ASEMAKAAVAN KEHITYS 1900-LUVUN ALKUPOUELLE	5
3.1 Kaupungin perustamisesta isoonvihaan	5
3.2 Isostavihasta 1900-luvulle	6
3.3 Vanhojen kaupunkimittauskarttojen asemoinnin luotettavuus	16
4. JULKISET RAKENNUKSET	16
5. AIEMMAT ARKEOLOGISET TUTKIMUKSET	17
6. NYKYISET KATU-, TORI- JA PUISTOALUEET	18
7. ALUEIDEN LUOKITTELU JA LUOKITTELUN PERUSTEET	19
8. RAPORTIN LAATIMINEN	20
9. INVENTOINNIN TULOKSET	20
10. INVENTOINNIN TULOKSET, TULEVAISUUDEN MAHDOLLINEN RAKENNUSTOIMINTA JA SUOJELLUT RAKENNUKSET	21
11. PIETARSAAREN KAUPUNKIARKEOLOGINEN POTENTIAALI.....	22
12. YHTEENVETO	23

LIITTEET

Liite 1	Peruskarttaote
Liite 2	Inventointialueen raja
Liite 3	Vanhat kaupunkimittaukset asemoituina kantakartan päälle
Liite 3.1	Vuoden 1735 kartta
Liite 3.2	Vuoden 1760 kartta
Liite 3.3	Vuoden 1783 kartta
Liite 4	Tutkimuksellisesti ja suojellullisesti mielenkiintoiset alueet
Liite 5	Rakennussuojelu, rakentaminen ja inventoinnin tulokset
Liite 5.1	Suojellut rakennukset ja lähiaikoina odotettava rakennustoiminta
Liite 5.2	Suojellut rakennukset, lähiaikoina odotettava rakennustoiminta ja inventoinnin tulokset
Liite 6	Pietarsaaren kaukolämpöverkko
Liite 7	Kohdetiedot (12 sivua)
Liite 8	Negatiiviluettelo (2 sivua)
Liite 9	Kuvataulut (5 sivua)

+ Kantakartta (karttataskussa)

PIETARSAARI - JAKOBSTAD

Kaupunkiarkeologinen inventointi

Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti

Teemu Mökkönen

Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti alkoi jo vuonna 1998 kaupunkien perustietojen keräämisellä. Kaupunkikohtaiset inventoinnit aloitettiin vuonna 2000. Vuosien 2000 ja 2001 aikana inventointi tehtiin seitsemässä kaupungissa. Vuonna 2002 ohjelmassa on kuusi kaupunkia, joista ensimmäisenä toteutettiin Pietarsaaren inventointi. Tämän inventoinnin tuloksena on rajattu Pietarsaaren isoavihaa (1713-1721) vanhempi kaupunkialue, jonka säilyneet vanhat maanalaiset kulttuurikerrokset ovat muinaismuistolain rauhoittamia. Kaupungin arkeologisesti mielenkiintoisten kerrostumien säilyneisyys on arvioitu tonttikohtaisesti. Inventoinnin tulosten, suojeltujen rakennusten ja lähitulevaisuuden mahdollisen rakennustoiminnan perusteella pyritään arvioimaan niitä uhkia, joita kulttuurikerrokseen tulee mahdollisesti kohdistumaan.

1. Inventoinnin lähtökohdat ja tavoitteet

Suomen aiemmat kaupunkiarkeologiset inventoinnit ovat keskittyneet keskiaikaisiin kaupunkeihin, joiden arkeologinen inventointi toteutettiin jo 1980-luvulla (Turku, Porvoo, Rauma ja Naantali, ks. Museoviraston ja Turun maakuntamuseon raporttisarja *Keskiajan kaupungit - Medeltidsstaden*). 1980-luvun lopusta alkaen kiinnostus kasvoi myös keskiaikaa nuoremman ajan arkeologista tutkimusta kohtaan. Keskiaikaa nuorempien kaupunkien arkeologista inventointia ei kuitenkaan ole ennen vuonna 1998 käynnistynyttä Museoviraston Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkien inventointiprojektia Suomessa tehty muualla kuin Helsingissä¹. Projektissa tähän mennessä vuosina 2000-2001 inventoituja kaupunkeja on seitsemän². Vuoden 2002 aikana inventoitavia kaupunkeja on yhteensä kuusi³.

Pietarsaari oli kahdeksas kenttätutkimuskohde Museoviraston Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkien inventointiprojektissa (ks. Kuva 1). Inventoinnin tavoitteena oli selvittää, millä alueella Pietarsaaren 1600-lukujen ja 1700-luvun alun kaavoitetun kaupunkialueen kerrostumat ovat todennäköisesti säilyneet ja millä tuhoutuneet. Pietarsaassa

¹ ks. Markku Heikkisen julkaisu *Vaasa-ajan kaupungit I*, ks. myös Helsingin kaupungin museon julkaisu *Narinkka 1994*.

² Vuonna 2000 inventoidut kaupungit: Tornio, Kokkola ja Uusikaupunki. Vuonna 2001 inventoidut kaupungit: Tammisaari, Kajaani, Kristiinankaupunki ja Raahe.

³ Vuoden 2002 aikana inventoitavat kaupungit: Brahea (nykyisen Lieksan alueella, toimi kaupunkina 1652-1688 välisenä aikana), Oulu, Pietarsaari, Pori, Uusikaarlepyy ja Vironniemen Helsinki.

Kuva 1. Suomen isoavihaa (1713-1721) vanhemmat kaupungit.

isoavihaa vanhempi kaupunkialue rajautuu karkeasti kaupungin kirkon ja Puutarhakadun väliselle alueelle. Inventoinnin perusteella määritettiin alueet, joilla on todennäköisesti muinaismuistolain rauhoittamia säilyneitä kulttuurikerroksia. Isoavihaa vanhemman kaupunkialueen ulkopuolelle jäivät kohteet/alueet, kuten Kittholmeniin 1600-luvun puolivälissä siirtynyt satamapaikka, jäivät tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Kaupunkiarkeologisen inventoinnin lähtökohdat poikkeavat huomattavasti perinteisestä esihistoriallisesta muinaisjäännösinventoinnista. Kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa muinaisjäännöksen olemassaolo, sijainti ja rajat ovat jo ennalta tunnettuja. Tunnettujen rajojen sisällä määritellään eri alueiden säilyneisyys ja rakentamisen alun ajankohta käytettävissä olevien lähteiden ja paikan päällä tapahtuvan maastotarkastuksen

avulla. Inventoinnin yhteydessä ei kaiveta koekuoppia, joten inventoinnin tuloksena saadut säilyneisyysluokat ovat vain todennäköisyyksiä. Arkeologian ja historian tutkijoille inventoinnin tulokset antavat kuitenkin kuvan siitä, mitä on jo menetetty ja mitä on vielä jäljellä. Inventointi tarjoaa myös kaavoittajille ja rakennuttajille jo etukäteen tiedon todennäköisistä muinaisjäännösalueista, joilla on syytä varautua toimenpiteisiin ennen tuhoavan rakentamisen aloittamista.

Inventoinnin avulla pyritään luomaan tilanne, jossa eri kaupungit ovat arkeologian osalta keskenään tasavertaisessa asemassa. Muinaismuistolaki koskee kaupungeissa ensisijaisesti ennen isoavihaa (1713-1721) rakennetuilla alueilla sijaitsevia kulttuurikerroksia, mutta myös nuorempia alueita, jos kohteella on erityistä tutkimuksellista merkitystä. Inventoinnin tuloksena valmistuva perusselvitys antaa kaavoitukselle, tutkimukselle, suojelulle ja rakentamiselle selkeän lähtötilanteen. Museoviraston Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkien inventointiprojektin avulla pyritään mahdollistamaan: 1) Muinaismuistolain tarkoituksenmukainen, ennakoiva ja tasapuolinen käyttö, 2) Suojelun, kaavoituksen, tutkimuksen ja rakentamisen yhteensovittaminen ja 3) Kokonaisvaltainen kaupunkiarkeologinen tutkimus. Projektin aikana pyritään myös määrittelemään kaupunkiarkeologinen toimintamalli ja tutkimusstrategiat.

2. Kenttätö

Ennen kenttätutkimusvaihetta Pietarsaaresta oli jo kerättyä perustiedot (mm. tulipalot, väkiluku, kartat, arkeologiset tutkimukset) kaupunkiarkeologiatietokantaan ja osa vanhoista kaupunkimittauksiin perustuvista kartoista oli muutettu digitaaliseen muotoon nykyisen kaavakartan kanssa samaan mittakaavaan. Pietarsaaren osalta kaupunkia kuvaavien isoavihaa (1713-1721) vanhempien karttojen ja kuvallisten lähteiden määrä on todella vähäinen. Vaikka kaupunki on perustettu vuonna 1652, vanhin kaupunkialuetta esittävä, Jonas Persson Gäddan laatima kartta on vuodelta 1693. Kyseinen kartta kuvaa laajemmin kaupungin ympäristöä ja itse kaupunkialueesta on kuvattuna vain sen rajat. Vanhin esitys kaupungin korttelijaosta on Jacob Johan Wijkarsin kartassa vuodelta 1735.

Asemointi tehtiin vanhojen ja nykyisen kankakartan yhteisten elementtien pohjalta. Nykyisen kaupungin ja vanhojen karttojen yhteisiä pisteitä ovat mm. kirkko, Lindskogin talon luoteiskulma ja torin pohjoispuolella tontin 2-4-2 lounaiskulma (ks. lisää 3.3 Vanhojen kaupunkimittauskarttojen asemoinnin luotettavuus).

Pietarsaaren kaupunkiarkeologisen inventoinnin kenttätövaiheeseen käytettiin yhteensä 5 työpäivää (23.-27.5. 2002). Tuona aikana Pietarsaaren isoavihaa (1713-1721) vanhemmalla kaupunkialueella sijaitsevat nykyiset tontit käytiin yksi kerrallaan läpi (ks. Liitteet 1 ja 2). Jokaisesta kerrostumiltaan todennäköisesti kokonaan tai osittain säilyneestä tontista kirjattiin nykyinen rakennuskanta. Kunnallisteknisten kaivantojen vanhoihin kerrostumiin kohdistunut tuhoava vaikutus selvitettiin mahdollisuuksien mukaan kaupungin virkamiehiltä saadun kartta-aineiston avulla. Vanhoja, käytöstä poistuneita viemäri yms. kaivantoja ei selvitetty. Jokaisesta kohteesta täytettiin inventointilomake, josta tiedot siirrettiin kaupunkiarkeologiseen inventointitietokantaan. Lisäksi tonttien säilyneet alueet hahmoteltiin kankakarttaan sekä tonteista otettiin yleiskuvia. Todennäköisesti kerrostumiltaan täysin tuhoutuneista tonteista ei kirjattu lainkaan tietoja. Tonteilla mahdollisesti säilyneiden kerrostumien ikäys tehtiin vanhojen karttojen ja historiallisten tietojen avulla.

3. Pietarsaaren historiaa ja asemakaavan kehitys 1900-luvun alkupuolelle

3.1 Kaupungin perustamisesta isoonvihaan

Jo 1500-luvun lopulla Pohjanmaan vanhojen kauppapaikkojen yhteyteen valmistauduttiin perustamaan uusia kaupunkeja, mutta suunnitelmien toteuttaminen siirtyi 1600-luvun puolelle ulko- ja sisäpoliittisten seikkojen takia (mm. Ranta 1981:53). 1600-luvun aikana Pohjanmaalle perustettiin viidenkymmenen vuoden kuluessa seitsemän uutta kaupunkia, joista vanhimmat ovat Oulu (1605) ja Vaasa (1606). Vuonna 1652 perustamisasiakirjansa saanut Pietarsaari on ennen isoavihaa (1713-1721) perustetuista Pohjanmaan kaupungeista nuorin.

Kaupunki perustettiin liikenneyhteyksien kannalta optimaaliseen paikkaan. Kaupungin paikalla sijainnut Pedersören satama on sijainnut Herrholmenin itäpuolella salmen suulla, todennäköisesti lähellä Pietarsaaren nykyistä toria. Maankohoamisen muuttaessa olosuhteita satamapaikka siirrettiin todennäköisesti jo 1600-luvun puolivälin tienoilla Kittholmeniin nykyiseen Vanhaan satamaan, jonka liepeillä toimi myös Momman veljesten laivanveistämö vuosien 1666-1672 välisenä aikana (Toivanen 1982:20, 35-36). Kaupungin asemakaavan tekijäksi on oletettu vuosina 1643-1652 Norrbottenin maanmittarina toiminut Erik Niurén, vaikka 1600-luvun kaupunkimittauksiin perustuvia karttoja ei ole säilynyt (Kostet 1995:53; Toivanen 1980:90; 1982:30). Vanhin kaupungin asemakaavaa kuvaamaan tehty kaupunkimittauksiin perustuva säilynyt kartta on J.J.Wijkarin kartta vuodelta 1735, jossa kuvattu kaupunkialue vastaa myös isoavihaa edeltäneen Gäddan vuoden 1693 kartan kuvaaman tulliaidan ympäröimän kaupunkialueen alaa (ks. kuvat 2 ja 3, Liite 3.1). Vuoden 1735 kartassa kortteleiden rannanpuoleinen reuna on piirretty katkoviivalla ja varustettu tekstillä, joka kertoo tulvaveden nousvan ajoittain katkoviivalle saakka.

Vaikka tulliaita jatkui kirkon pohjoispuolella nykyisen Satamakadun pohjoispäähän asti, rakennettu tonttialue on rajoittunut kuitenkin kirkon eteläpuoleiselle alueelle. Pekka Toivasen mukaan vuoden 1735 kaupunkikartasta on jätetty pois kirkon pohjoispuolen Pohjoisnummen alueen asutus, jota ei pidetty kaupunkirakenteeseen kuuluvana huolimatta sen sijainnista tulliaidan sisäpuolella. Saman vuoden laajempaa kaupungin topografista sijaintia kuvaavassa kartassa asutusta on merkitty myös kirkon pohjoispuolen alueelle (kuva 4). (Toivanen 1980:92.) Kyseisen alueen asutus on merkittynä jo vuosien 1754 ja 1760 karttoihin. Pohjoisnummen alueella on oletettu sijainneen kirkkotupia ja kausiluontoista asutusta jo aikaisemminkin (Jakobstads museum 1989). Pohjoisnummen asutuksen epämääräisen luonteen takia Kirkon pohjoispuolelle jäivät alueet on jätetty tämän tutkimuksen isoavihaa vanhempaan kaupunkialueeseen keskittyneen tutkimusalueen ulkopuolelle.

Vanhimmat tiedot kaupungin katujen nimistä ovat 1660-luvulta. Vuoden 1663 henkirjoissa mainitaan kolme eteläiseltä tulliportilta säteittäisesti lähtevää pitkittäiskatua (Medelgatun – nyk. Isokatu, Wästergatun ja Östergatun) ja yksi poikittaiskatu (Permågatun) (Toivanen 1982:30). Kartoissa kadun ovat ensimmäisen kerran nimettyinä toisessa vuoden 1783 kartassa.

1600-luvun karttojen ja kaupunkialueen kasvua kuvaavien lähteiden puuttumisesta huolimatta isoavihaa edeltäneen kaupunkialueen kehitystä on mahdollista arvioida. Entisen ”Kaupunginsalmen”, nykyisen Kanavapuistikon eteläpuoleisen alueen miltei

säännöllinen ruutuasemakaava eteläiseltä tullilta säteittäisesti lähtevine pitkittäiskatuineen on todennäköisesti Nuirén suunnittelutyön tulosta. Korttelialue on levinnyt kaupungin vuonna 1691 valmistuneen kirkon ja nykyisen Kanavapuistikon väliselle alueelle 1690-luvulle tultaessa, jolloin myös nykyinen Satamakatu sai todennäköisesti alkunsa (Toivanen käsikirjoitus; Pietarsaari 350 vuotta). Korttelialueen leviäminen ”Kaupunginsalmen” pohjoispuolelle liittyy oletettavasti kaupungin väkiluvun kasvuun 1680-luvun lopulla ja 1690-luvulla ennen kuolonvuosia (1695-1696).

3.2 Isostavihasta 1900-luvun alkuun

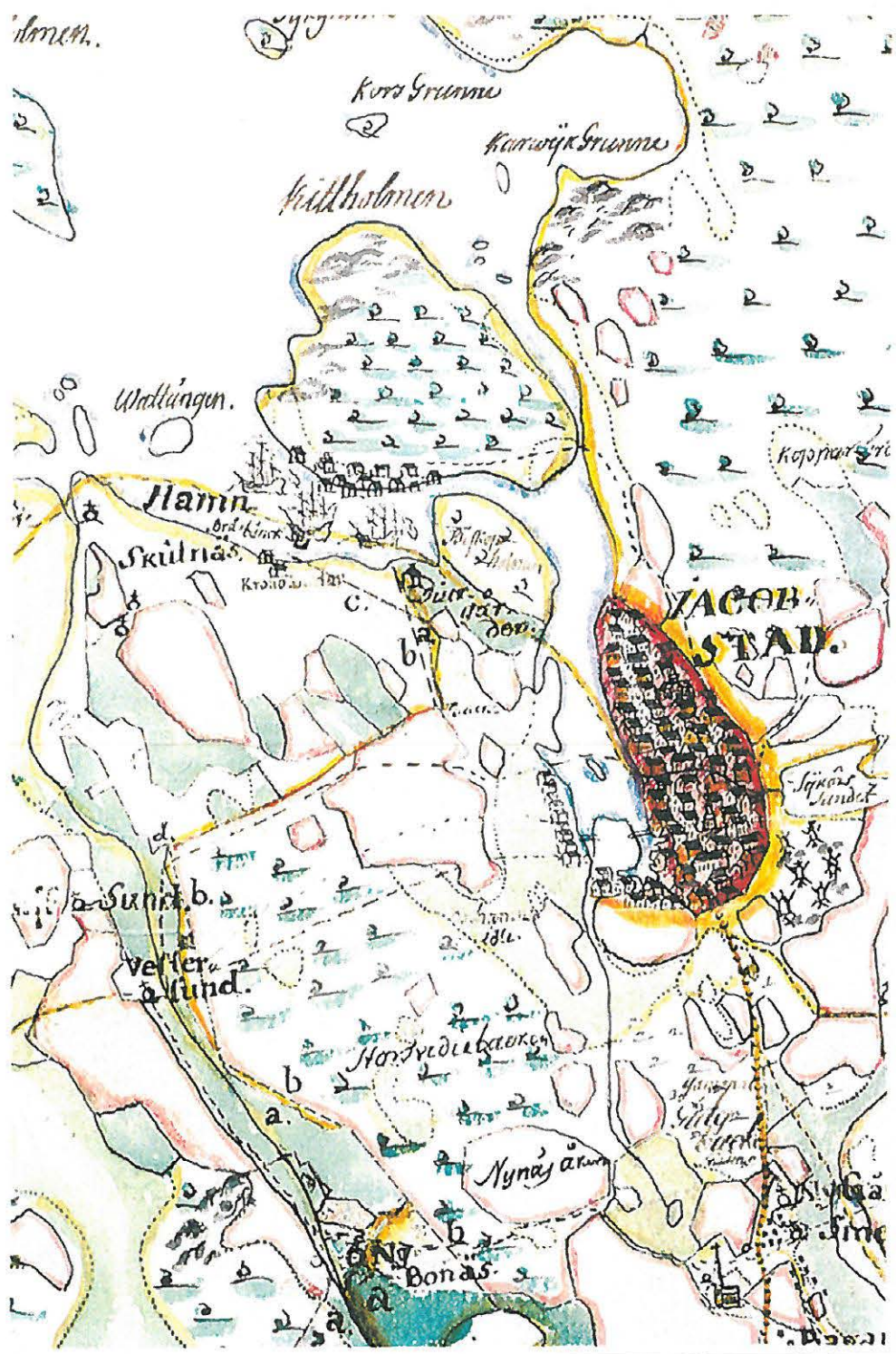
Isonvihan aikana venäläiset polttivat Pietarsaaren kahdesti vuonna 1714. Tuolloin poltettiin kirkko, raatihuone, tullihuone, pappila ja satakunta porvarien taloa. Suurin osa kaupungista tuhoutui, mutta joitakin porvareiden taloja kuitenkin säästy. Isonvihan jälkeen kaupungin uudelleenrakentaminen tehtiin vanhan asemakaavan mukaisesti. Vuosien 1754 ja 1760 karttojen perusteella tonttialue oli levinnyt osin jo kirkon pohjoispuoleiselle alueelle (Kuvat 5 ja 6, Liite 3.2). Tulliaidan sijainti oli yhä sama kuin 1600-luvulla. Myöhemmin 1700-luvun loppupuolella kaupunkialue vihdoin kasvoi jo 1600-luvulla tulliaitojen rajaamaa aluetta suuremmaksi. Kirkon pohjoispuolelle, Pohjoisnummelle (Skata), ja kaupungin lounaisreunalle syntyi spontaanisti uusia tontteja (Kuvat 7-8). Vuoden 1783 A. Forsténin asemakartassa on havaittavissa selvä ero hallitsemattomasti syntyneiden kortteleiden ja maanmittarin ruutuasemakaavaan kaavoittamien Pohjoisnummen tonttien välillä (Kuva 8 ja Liite 3.3).

Kartan vuosiluku	Korttelialueen pinta-ala (ha)
1735	8,12
1760	9,47
1783	13,36

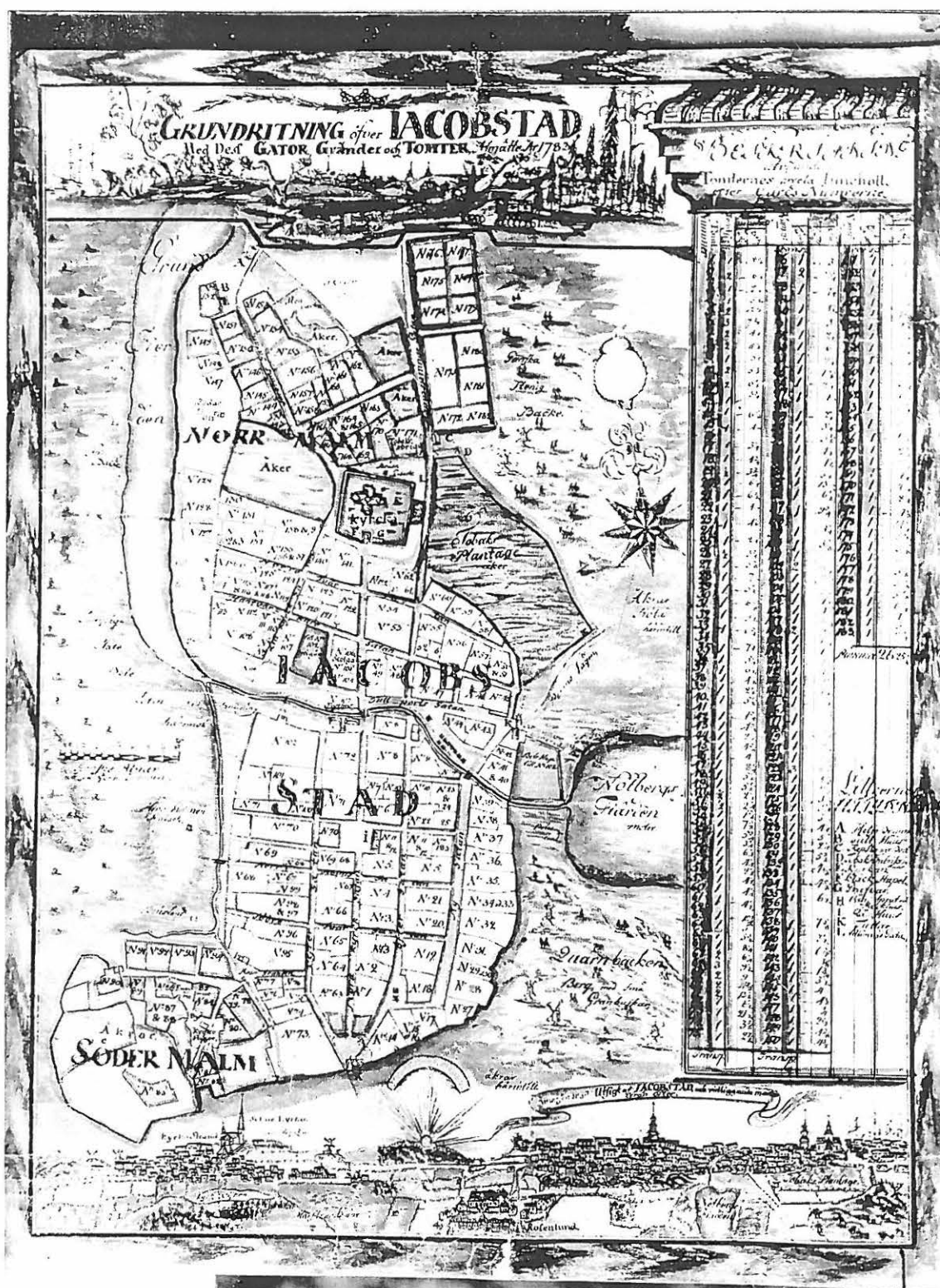
Taulukko 1. Pietarsaaren korttelipinta-alan kasvu isonvihan jälkeen 1700-luvulla digitoitujen ja nykyisen kaavakartan päälle asemoitujen kaupunkimittauksiin perustuvien karttojen pohjalta.

1800-luvun alkupuolella Pohjoisnummen (Skatan) köyhemmän väen alueella rakennuskanta kasvoi ja kaupungin asemakaava-alue laajennettiin vuonna 1821 maanmittausinsinööri Carl Gustav Holmin toimesta (Kuva 9). Holm kaavoitti Pohjoisnummen alueelle uusia säännöllisiä kortteleita kahden Forsténin kaavoittaman säännöllisen korttelin pohjalta. Samalla kaavoitettiin säännöllisiä kortteleita vanhan kaupunkialueen itä- ja länsipuolen uudelle vesijättömaalle.

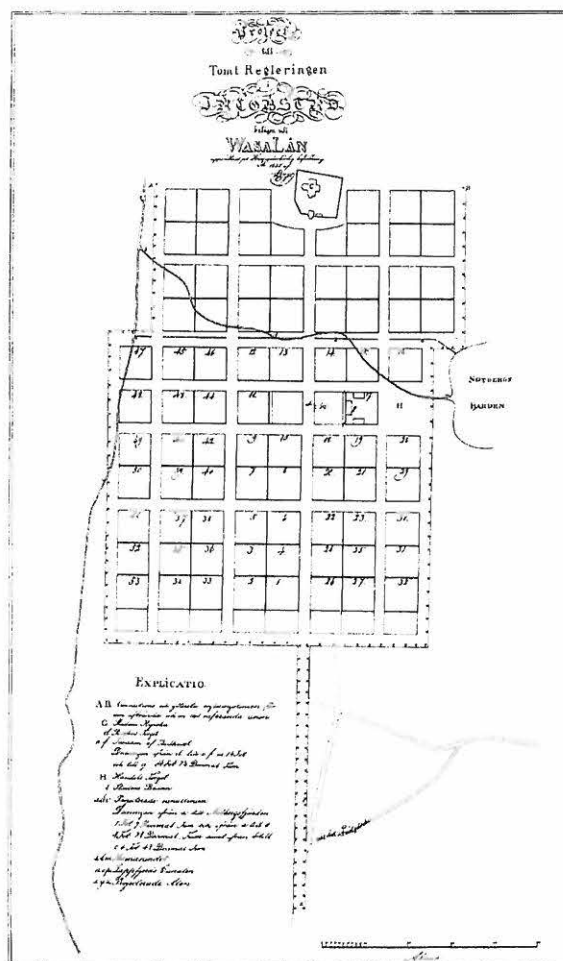
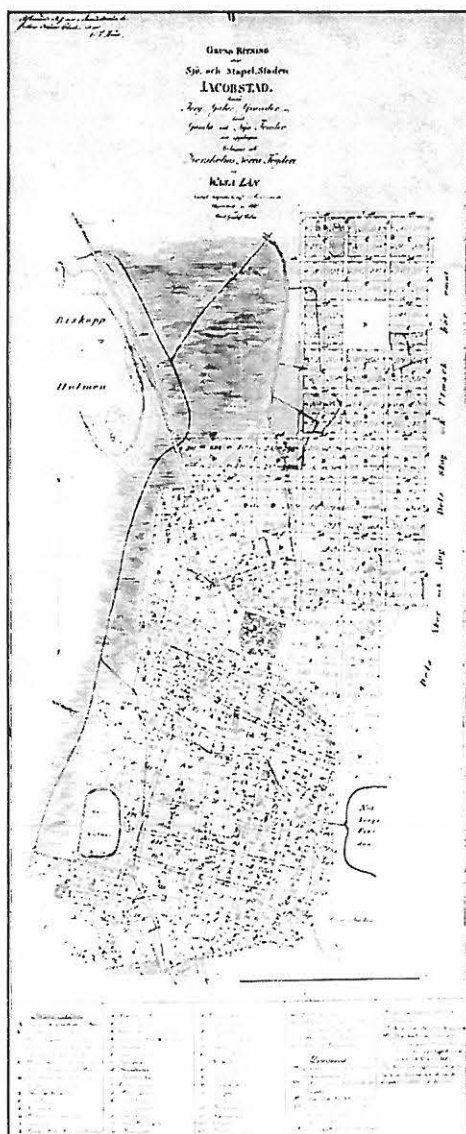
Syyskuun 2. ja 3. päivän välisenä yönä 1835 Pietarsaaren vauraampi ja vanhempi kaupunginosa, Etelänummi, tuhoutui tulipalossa (Kuva 11). Samana vuonna lääninmaanimittari Anders Berger teki uuden asemakaavaluonnoksen, jossa palossa tuhoutuneen kaupungin eteläosaan laadittiin väljä ruutuasemakaava aiempaa isompine kortteleineen (Kuva 10). Maistraatti ei kuitenkaan ollut tyytyväinen uuteen asemakaavaan. Kesäkuussa 1836 Bergerin asemakaavaluonnoksen pohjalta vain vähän Engelin ja Granstedtin korjailema asemakaava hyväksyttiin (Kuva 12). Ainoastaan nykyinen entinen Medelgatan säilyi uudessa asemakaavassa paikallaan, joskin aiempaa leveämpänä. Nykyisen Isokadun ja entisen Medelgatanin itäreunat vastaavat toisiaan.

Kuva 7. Ahlbäckin kartta Pietarsaaren kaupungista lähiympäristöineen vuodelta 1773. Lähde: Toivanen 1982: takakansi.

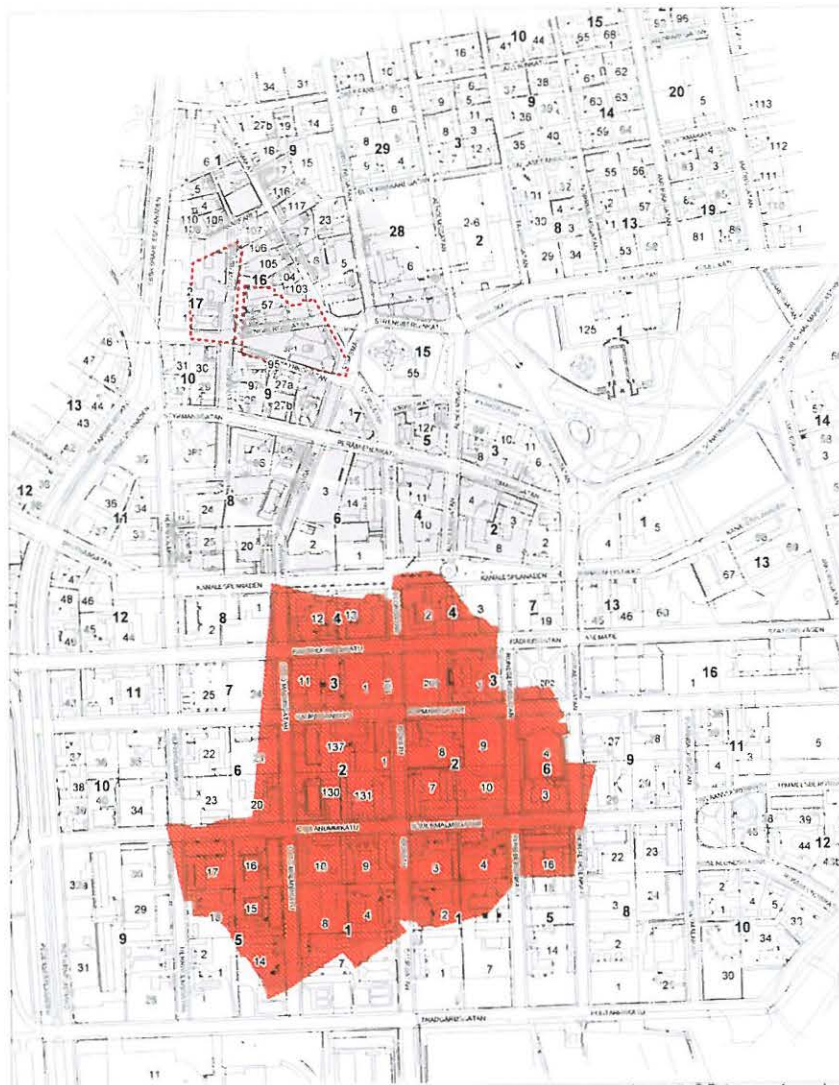

Kuva 8. Toinen A. Forseenin toinen vuoden 1783 kaupunkimittauksiin perustuvista kartoista. Valokuva: Museoviraston historian kuva-arkisto.

Kuva 9. C. G. Holmin Pietarsaaren asemakaavan laajennussuunnitelma vuodelta 1821. Lähde: Lilius 1981: Kuva 161.

Kuva 10. A. Bergerin asemakaavaluonnos vuolta 1835 samana vuonna tulipalossa tuhoutuneen Etelänummen alueelle. Lähde: Söderhjelm 1914.

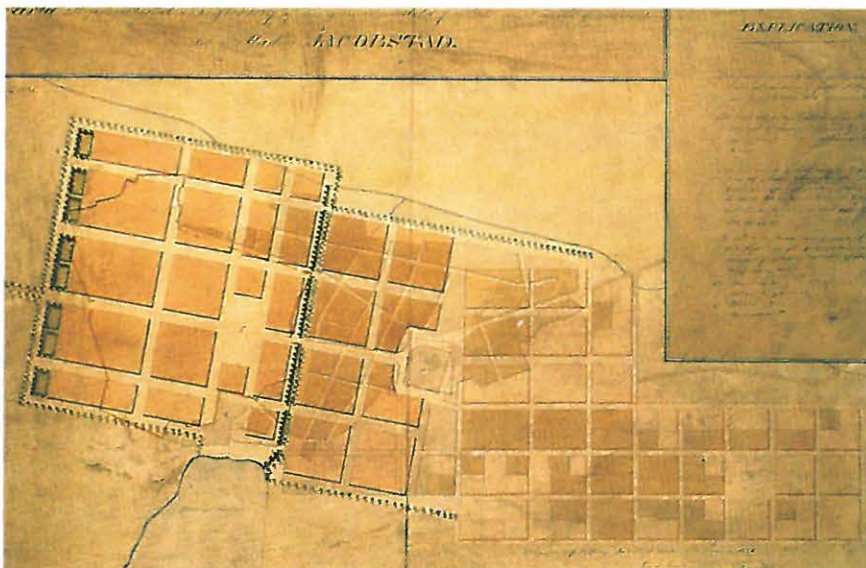

PIETARSAARI
Vuoden 1835 tulipalon tuhoamat alueet
ja palolta säilyneet korttelit

- = Tulen tuhoama alue
- = Säilyneet korttelit
- = Säilyneen alueen rakentamattomat osat

Kantakartta © Pietarsaaren kaupunki

Kuva 11. Vuoden 1835 kaupunkipalon tuhoama alue ja tulipalosta säilyneet korttelit Granlundin 1859 ja Roselundin 1877 karttojen pohjalta. Digitointi T. Mökkönen. Kantakartta © Pietarsaaren kaupunki.

Kuva 12. Engelin ja Granstedtin tulipalon jälkeinen asemakaava vuodelta 1836. Lähde: Lilius 1985:kuva 80.

Vuosi	Otsikko	Nimi	Selite	Viite	Originaali	Huom.
1693		Johan Persson Gädde (Giedda)	Laajempi karttaesitys, kaupungin korttelijakoa ei esitettyinä.	Söderhjelm 1907: liite; Toivanen 1982: 27; Kronholm 1986: 4.	Maanmittaustoimiston arkisto.	Laajempi karttaesitys, Kuva 2.
1735	Grundritning öfver Jacob Stad till dess Gator och Gränder hvilka enligt Framledne Wälborne Öfwer Directeuren Herr Jacob Norden Creutz Inspective Ordres äro afmäte uti April Månad år 1735 af Jac. Joh. Wijkars	Jacob Johan Wijkars	Kaupungin asemakaava, ei tonttijakoa.	Toivanen 1982: 29; Ahonen 1988: 213; MV hist.k.a. nro 41010	Sveriges Riksarkiv.	Liite 3.1, Kuva 3.
1735	Geometrisk delination öfver Jacobstads situation med dess hamn och några holmar serom kring avfattad åhr 1735 uti Aprill månad af Jacob Johan Wijkars	Jacob Johan Wijkars	Laajempi karttaesitys, vain korttelit esitettyinä.	Söderhjelm 1909; Toivanen 1982: 31; Kronholm 1986: 6.	Pietarsaaren kaupungin-museon arkisto	Laajempi karttaesitys, Kuva 4.
1754	Transtort Charta öfver Jakobstads och de der under Lydande Skatte ägor, hvilka enligt Respective Landshöfvelinge Embetets Ordres af den 1 Maji år 1754, äro uti wederbörandernes närwaro aftagne samma år utaf Ernst Johan Gutzen.	Ernst Johan Gutzen	Laajempi karttaesitys, vain korttelit esitettyinä.	Söderhjelm 1909	Pietarsaaren kaupungin-museon arkisto	Laajempi karttaesitys, Kuva 5.
1760	Situations Charta öfver Jakobs Stad och dess belägenhet, aftagen den 19. Maii År 1760 af Fr. Löfdahl.	F. Löfdahl		Wainio 1980: kuva 2.	Pietarsaaren kaupungin-museon arkisto	Liite 3.2, Kuva 6.
1773	Charta utvisande Situation utaf Jacobstads, Kyrko- och Westersunds Byar uti Pedersöre Sokn. År 1773 af Joh. Ahlbäck.	Joh. Ahlbäck	Kaupunkialue kuvattuna täyteen rakennuksia, katu- tai korttelijakoa ei havaittavissa	Toivanen 1980: kuva 3; 1982: takakansi.	Sveriges Riksarkiv.	Kuva 7.
1783	Grund Ritning Öfver Jacob Stad till dess Gator och Gränder samt Tomter, hvilka på Magistratens begäran afmätte blivit År 1783 af A. Forseen Commissions Landtmätare.	A. Forseen		Wainio 1980: kuva 4; Söderhjelm 1909 (Kopio vuodelta 1802).	Pietarsaaren kaupungin-museon arkisto	
1783	Grundritning öfver Jacobstad, Med Dess Gator, Gränder och Tomter. Afmätte År 1783.	A. Forseen		Wainio 1980: kuva 5.	Pietarsaaren kaupungin-museon arkisto	Liite 3.3, Kuva 8.
1794	Jakobstads grundritning enligt den af Wikar författade carta af år 1735. Ritad aug. 1794 af C. D. Gyllenborg.	C. D. Gyllenborg			UUB (inv.nr. 55719, Gyllenborgs saml.)	Kopio vuoden 1735 kartasta.
1794	Jakobstads grundritning och belägenhet. Rit. år 1794 af C. D. Gyllenborg.				UUB (inv.nr. 55717, Gyllenborgs saml.)	
1797	Charta öfver Jakobstad. På herr öfverdirecteuren Nordencrutz ordres afmät af landmätaren Jacob Joh. Wicar 1735. Cop. 1797 lika lydande med originalet som förvaras uti Öfverintendentcontoiert af F. A. Wiblingen.	F. A. Wiblingen			UUB (inv.nr. 55718, Westins saml.)	Kopio vuoden 1735 kartasta.

Taulukko 2. Pietarsaaren kaupunkialuetta kuvaavia karttoja 1600- ja 1700-luvuilta.

Vuosi	Otsikko	Nimi	Selite	Viite	Originaali	Huom.
1801	Jakobstad	C. P. Hagström			UUB (I handsk. S 22, nr 117)	
1802	Charta öfver Jakobstad. Cop. 1802 af I. Telun (= Teleen). Samma år renoverad af F. A. W(iblingen).			Söderhjelm 1924	UUB (inv.nr 55720, Westins saml.)	
1821	Grund Ritning öfver Sjö och Stapelstaden Jacobstad hvarå Torg, Gator, Gränder, Gamla och Nya Tomter äro uptagne belägen uti Korsholms Norra Fögderi och Wasa län Englint Högvederbörligt Förordnande Upprättad År 1821 av Carl Gust. Holm Commissions Landtmätare.	C. G. Holm		Wainio 1980: kuva 6; Lilius 1981: kuva 161	Pietarsaaren kaupunginmuseon arkisto	Kuva 9.
1835	Karta öfver såväl Den Brända samt Oafbrända delen af Jakobstad belägen i Wasa Län Upprättad på Högvedebörlig befallning År 1835 af A. Berger	A. Berger		Söderhjelm 1914; Lilius 1985: kuva 79.	Pietarsaaren kaupunginmuseon arkisto	Kuva 10.
1836	Karta till projekterad reglering af den genom vådeld förstörde samt ännu qvarstående del af Staden Jakpbstad. Helsingfors af Kejsrerliga Intendents Contoirety de 7 Martij 1836 C.L. Engel. Allerhögst stadfäst 13/25 Maji 1836. A. Granstedt.	C. L. Engel		Wainio 1980: kuva 7; Söderhjelm 1914; Lilius 1985: kuva 80.	Pietarsaaren kaupunginmuseon arkisto	Kuva 12.
1859	Karta öfver Jacobstad belägen i Korsholms norra Härad af Wasa län...	Gustaf Granlund	Pohjana A. Bergerin/Engelin kartta vuodelta 1835/1836	Söderhjelm 1914; Wainio 1980: kuva 8.	Pietarsaaren kaupunginmuseon arkisto	
1874	Karta till projecterad reglering af den genom vådeld förstörde samt ännu qvarstående del af stade Jacobstad.	Adolf Fred. Berger		Söderhjelm 1914;	Pietarsaaren kaupunginmuseon arkisto	
1877	Karta öfver Staden Jakobstad med underdånigst till ytterligare utvidgning upprättad tillfölje förordnande af uderskrifvem vicelandtmätare år 1877	A. W. Roselund		Söderhjelm 1914; Wainio 1980: kuva 9.	Pietarsaaren kaupunginmuseon arkisto	
1897	Plankarta ofwer Jakobsatd med förslag till utvidgning af staden osignerad. Aller högst stadfäst den 4 Nov. 1897.				Pietarsaaren kaupunginmuseon arkisto	
1906	Ritning till omreglering och utvidgning af Jakobstads stadsplan. Helsingfors i Februari 1904. Bertel Jung. Allerhögst stadfäst den 20 febr. 5 mars 1906.	Bertel Jung		Wainio 1980: kuva 11	Pietarsaaren kaupunginmuseon arkisto	
1914	Plankarta öfver Jakobstad.	A.-B. G. Arvidsson		Söderhjelm 1914.		

Taulukko 3. Pietarsaaren asemakaavakarttoja 1800-luvulta ja aivan 1900-luvun alusta.

3.3 Vanhojen kaupunkimittauskarttojen asemoinnin luotettavuus

Nykyisen Kanavapuistikon pohjoispuolelta löytyy useita yhteisiä pisteitä yhdistämään 1700-luvun karttoja ja nykyistä asemakaavaa. Vanhojen karttojen asemointiin liittyvät ongelmat sijaitsevat Kanavapuistikon eteläpuoleisella alueella, jossa kaupunkirakenne uudistui täysin vuoden 1835 kaupunkipalon jälkeen. Yksi varma vanhaa ja uutta kaupunkirakennetta yhdistävä piste on kuitenkin olemassa. Nykyisen torin eteläpuolella Isokadun ja Kauppiaankadun kulmauksessa sijaitsee Lindskogin vuonna 1797 rakennettu kivinen talo (nykyinen tontti 2-2-8), joka oli ainoa vuoden 1835 tulipalon jäljiltä pystyyn jäänyt talo. Paloa edeltäneessä asemakaavassa talo oli sijainnut myös silloisen torin etelälaidalla – itse asiassa silloisen torin ja nykyistä Isokatua vastaavan kadun kulmauksessa. Toinen mahdollinen paloa vanhempi yhteinen piste on sijainniltaan kuin Lindskogin talon peilikuva – torin pohjoisreunalla, Isokadun ja Raatihuoneenkadun kulmauksessa sijaitsevan puutalon kellareista osa on oletettavasti paloa edeltäneeltä ajalta. Kellarit ovat kuuluneet taloon, joka sijaitsi vanhassakin asemakaavassa korttelin kulmassa (nykyinen tontti 2-4-2). Nämä kaksi pistettä ovat Kanavapuistikon eteläpuoleisen alueen ainoat varmat asemoinnissa apuna käytettävät pisteet. (Jakobstads museum 1989.)

Vanhojen karttojen asemointi onnistui hyvin. 1700-luvun kaupunkimittauskartan asemointi nykyisen kantan kartan päälle onnistuu tuskin koskaan aivan täydellisesti. Tässä asemoitujen karttojen heitto Kanavapuistikon ja kirkon välisellä alueella on arviolta alle viisi metriä. Aivan asemoitujen karttojen eteläpäässä heitto voi olla suurempi, sillä eteläisin asemointipiste sijaitsee Lindskogin talolla. Liljan talon (1-1-9) pihalta tavatun entisen Läntisen pitkäkadun katukiveyksen avulla on mahdollista saada ainakin tuntuun asemoinnin onnistumisesta, mutta ilman selvää tarkastuspistettä mitään täysin varmaa on mahdotonta sanoa. Vuoden 1760 asemointi on todennäköisesti onnistunut parhaiten. Vuosien 1735 ja 1783 karttojen asemointi on mielestäni myös onnistunut, vaikka epätarkkuus onkin paikoitellen yli viiden metrin luokkaa.

4. Julkiset rakennukset

Isoavihaa edeltäneellä ajalla kaupungin julkisia rakennuksia olivat kirkko, raatihuone ja koulu. Pietarsaaren ensimmäinen kirkko valmistui vuonna 1691, mutta se tuhoutui pian venäläisten polttaessa sen isonvihan aikana marraskuussa 1714. Nykyinen kirkko valmistui vuonna 1731 suunnilleen samalle paikalle vanhan kirkon kanssa. Kirkon kellotapuli valmistui kymmenisen vuotta myöhemmin vuonna 1742. (Söderhjelm 1907:395, 501; 1909:83; Jakobstads museum 1989.)

Kaupungin ensimmäinen raatihuone valmistui 1650-luvun lopussa. Kyseinen rakennus sijaitsi silloisen torin itäreunalla nykyisen Isokadun ja Kauppiaankadun risteyksen itäpuolella. Raatihuoneen eteläpääty sijaitsi Kauppiaankadulla ja pohjoispääty nykyisellä torilla. Ensimmäinen raatihuone oli kaksikerroksinen kellotornilla varustettu rakennus. Se tuhoutui ison vihan alussa maaliskuussa 1714. Samalle paikalle rakennettiin uusi saman kokoinen raatihuone, joka valmistui vuoden 1731 jälkeen. 1700-luvun lopussa rakennettiin kuitenkin jo uusi aiempaa isompi raatihuone. Kolmannen raatihuoneen rakennustyöt aloitettiin vuonna 1787. Kolmas raatihuone tuhoutui vuoden 1835 tulipalossa. Neljäs ja samalla nykyinen raatihuone rakennettiin tulipalon jälkeen uudistetun ruutuasemakaavan mukaisen uuden aiempaa suuremman torin itäreunalle vuonna 1875. (Jakobstads museum 1989.)

Vuoden 1622 tullisäädöksen mukaan kaupungit oli rajattava tulliaidalla. Kaupungin sisääntuloväylille, tulliporteille, rakennettiin tullitupia. Ensimmäinen maininta tullituvasta Pietarsaassa on vuodelta 1654. Kaupungin ensimmäisistä vuosista alkaen kaupungissa oli kaksi tullitupaa ja vuonna 1675 rakennettiin kolmas. (Söderhjelm 1907:306.) Vuoden 1735 kartassa on merkittynä kaksi tullitupaa; eteläinen tullitupa nykyisen Isokadun eteläpäähän Malmintalon kohdalle ja itäinen tullitupa nykyisen Kanavapuistikon ja Choreauksenkadun risteyksen paikalle. Vuosien 1760 ja 1783 kartoissa on merkittynä kolmaskin tullitupa, joka on sijainnut Satamakadun pohjoispäässä, silloisen kaupunkialueen pohjoisosassa rannan tuntumassa.

5. Aiemmat arkeologiset tutkimukset

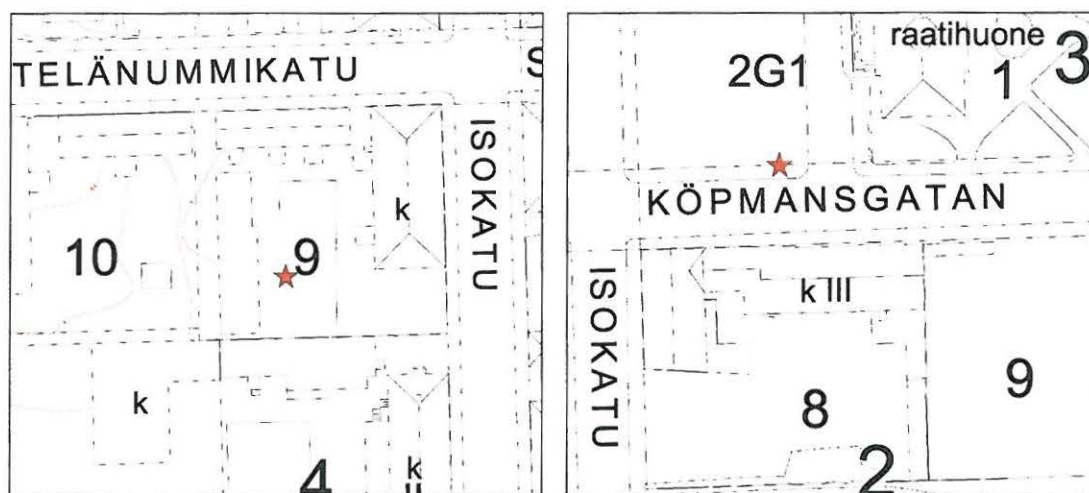
Vaikka Pietarsaaren isoavihaa vanhemmalla kaupunkialueella ei ole tehty yhtäkään arkeologista tutkimusta, lähiympäristössä on tehty useitakin historiallista aikaa koskevia arkeologisia tutkimuksia. Museoviraston rakennushistorian osaston arkistosta löytyy Ingolf Frimanin vuonna 1953 tekemä kartta kaupungin kirkon lattian alaisista haudoista, josta ei kuitenkaan selviä, missä yhteydessä haudat ovat tulleet esiin. Kyseessä ei liene arkeologinen kaivaus. Keskustan eteläpuolella lähempänä Pietarsaaren maaseurakunnan kirkkoa on tehty muutama arkeologinen kaivaus. Vuonna 1989 Derek Fewster etsi keskiaikaisen kirkon pohjoispuolelta Galgbackenilta keskiaikaista satamapaikkaa ja Nynäsbackenilta jäänteitä talosta, so. Pinnonäsin keskiaikaisesta kartanosta. Molemmat kaivaukset jäivät tuloksiltaan vähäisiksi.

Pietarsaaren maaseurakunnan kirkossa arkeologisia tutkimuksia on tehty useaan otteeseen vuosina 1939, 1950 ja 1985-86. Myös Kyrkostrandissa on tehty pienialaisia kaivauksia vuonna 1997. Viimeisin arkeologinen tutkimus Pietarsaassa on tehty Rosenlundissa Aspegrenin 1700-luvun puutarhassa Päivi Lupin johdolla vuonna 2001.

Pietarsaaren vanhalla kaupunkialueella on rakennus- yms. kaivutöiden yhteydessä tehty havaintoja mm. vanhoista tielinjoista. Toukokuussa 2002 tontin 1-1-9 piha-alueella törmättiin koneellisen kaivuun yhteydessä Wästergatanin kivetyn katupinnan reilun 20 cm syvyydestä maanpinnasta (Kuva 13).⁴ Kiveys oli tuhoutunut avatulta alueelta. Dokumentointi puuttuu. Saman korttelin eteläosassa kaupungin museon tontin (1-1-7) koillisosassa havaittiin edesmenneen Wästergatanin länsireunalta kadunsuuntainen vanha rakennuksen kiviperusta putkikaivannon yhteydessä. Kiveys on jätetty paikalleen. Vuonna 1996 torin eteläreunalla Kauppiaankadulla tehtiin kunnallisteknisestä kaivannosta havaintoja vanhan raatihuoneen paikalta ja löydettiin 'kistun kalterit'. Samalla vanhan raatihuoneen paikan itäpuolelta löydettiin puurakenteinen kaivo⁵. Tässä esitetyt tiedot kaivutöiden yhteydessä tehdyistä havainnoista perustuvat Pietarsaaren museonjohtajan Pekka Toivasen antamiin tietoihin (*keskustelu* 23.5. 2002).

⁴ Etäisyys tontin (1-1-9) länsireunan piharakennuksen sokkelista itään kiveyksen länsireunalle oli askelmittain noin seitsemän metriä. Paikka sijaitsi pohjois-etelä-suuntaisesti likimain Isokadun puoleisen rakennuksen eteläpäädyn linjalla.

⁵ Kaivon löytöpaikka on noin viisi metriä nykyisen raatihuoneen edustan autotien länsireunasta länteen Kauppakadun pohjoisreunalla.

Kuva 13. Liljan talon (1-1-9) pihan "Läntisen pitkäkadun" havaintopaikka ja vanhan raatihuoneen paikalta löydettyjen "kistun kaltereiden" löytöpaikka nykyisen totin eteläreunassa. Kantakartta © Pietarsaaren kaupunki.

6. Nykyiset katu-, tori- ja puistoalueet

Kuten jo asemakaavan kehityksen käsittelyn yhteydessä todettiin, tutkimusalueen Kanavapuistikon pohjoispuoleisen osan nykyiset katulinjat periytyvät 1600-luvulta, mutta katuja on myöhemmin levennetty. Kanavapuiston eteläpuoleisessa osassa asemakaava uudistettiin vuoden 1835 kaupunkipalon jälkeen. Suurin osa nykyisistä isoavihaa vanhemmalla kaupunkialueella sijaitsevista katualueista on saneerattu vuosien 1975-2002 välisenä aikana (Kuva 14). Käytännössä näiden alueiden pohjustusmassa on vaihdettu. Mitä suurimmalla todennäköisyydellä saneeratuilta katualueilta ei ole odotettavissa säilyneitä kaupunkikerrostumia. Katulamppujen sähkökaapeleiden takia täysin koskemattomia katualueita ei ole, mutta osa katualueista on kuitenkin oletettavasti hyvin säilyneitä. Kanavapuistikon pohjoispuolella osa Kirkkokadusta, Isokadusta ja Perämiehenkadusta on todennäköisesti kerrostumiltaan hyvin säilynyttä katualuetta (Kuva 13). Kanavapuistikon eteläpuolella parhaiten säilyneet katualueet ovat Isokadulla ja Raati-huoneenkadulla, jotka ovat suurimmaksi osaksi säästyneitä myös kaukolämpöputki-kaivannoilta (Liite 6). Erilaisten putki- ja kaapelikaivantojen kerrostumia tuhoavasta vaikutuksesta huolimatta myös muilta vielä saneeraamattomilta katualueilta - erityisesti Kanavapuistikon eteläpuolella - on suuri mahdollisuus löytää rakennusten pohjia yms. arkeologisesti tutkittavia vanhoja rakenteita ja kerrostumia.

Kaupungin nykyisen torin alueesta vain murto-osa oli torina ennen vuoden 1835 tulipaloa. Tämän takia suurin osa nykyisen torin alueesta oli asuinkortteleina heti kaupungin perustamisesta lähtien. Nykyisin koko palon jälkeen toriksi suunniteltu alue on asfaltoitu. Isokadun itäpuolella nykyisellä torialueella (2-9902-1) kunnallisteknisistä kaivannoista kulkee ainoastaan yksittäisiä sähkökaapeleita. Sama tilanne on myös Isokadun länsipuolella nykyisin parkkipaikkana toimivalla alueella (1-3-1). Isonkadun itäpuolen torialueen (2-9902-1) topografiaa on tasattu vuoden 1835 tulipalon jälkeen. Tuolloin aluetta on tasattu suurimmillaan jopa miltei metrin verran. Tasattu maamassa on kasattu terassiksi nykyisen raatihuoneen paikalle (*suullinen tiedonanto, Pekka Toi-*

7. Alueiden luokittelu ja luokittelun perusteet

Kaikki isoavihaa vanhemman kaupunkialueen tontit jaettiin tutkimuksellisen ja suoje-luksellisen mielenkiinnon mukaan *kolmeen luokkaan*: 1.) *Erittäin todennäköisesti säi-lynyt ja/tai tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoinen alue*. Tähän luokkaan kuuluvat kaikki alueet, joilla 1600-luvun kerrostumat ovat todennäköisesti hyvin säilyneitä. Li-säksi luokkaan kuuluvat tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoiset alueet, kuten esim. raatihuoneen ympäristö ja porvariston asuinalueet, joiden kerrostumat ovat todennäköi-sesti kuitenkin osittain tuhoutuneet. Ensimmäisen luokan kohteet tulisi pyrkiä suojele-maan tai tilanteen vaatiessa vapauttaa rakentamiselle tapauskohtaisesti arvioitavalla tutkimuksella. 2.) *Luultavasti säilynyt ja/tai tutkimuksellisesti mielenkiintoinen alue*. Tähän luokkaan kuuluvat 1600-luvun rakennetun kaupunkialueen reuna-alueet, joiden rakennuskäytöstä ei ole täyttä varmuutta. Lisäksi luokkaan kuuluvat 1600-luvun kaa-voitetun kaupunkialueen osittain tuhoutuneet osat. Toisen luokan alueilla maaperään kajoaminen voidaan tehdä joko arkeologin valvonnassa tai sitten alueella on suoritetta-va koetutkimuksia. Tarvittavat toimenpiteet arvioidaan tapauskohtaisesti. 3) *Tuhoutu-neet alueet*. Luokkaan kuuluvat vanhan kaupunkialueen ulkopuoliset alueet sekä kau-punkialueen sisältä ne alueet, joiden kerrostumat ovat todennäköisesti jo täysin tuhou-tuneet. Maankäyttö kolmannen luokan alueilla ei vaadi arkeologisia tutkimuksia ellei töiden aikana tule vastaan tutkimusta ja dokumentointia vaativia rakenteita tai kerros-tumia.

8. Raportin laatiminen

Inventointiraportti on tehty Microsoft Access –tietokantaohjelmalla työstettyyn tieto-kantaan. Tietokanta koostuu kolmesta taulukosta: *Perustaulukosta*, josta selviävät kaik-ki ensimmäiseen ja toiseen luokkaan kuuluvat tontit kiinteistötunnuksineen (JHS138 mukaisesti 000 kunta, 000 sijaintialue, 0000 ryhmä ja 0000 yksikkö) ja osoitteineen, *Kohdekuvaustaulukosta*, jossa on lyhyt kuvaus kohteesta ja tonttialueen historiasta sekä *Rakennustaulukosta*, jossa on lyhyt selvitys tontin rakennuskannasta (rakennukset, ra-kennusvuosi, perusta ja kellarit). Tässä raportin paperiversiossa tietokannan taulukoista yhdistetyt ja tulostetut raportit ovat liitteenä 7. Tonttien valokuvat löytyvät myös liit-teistä (Liitteet 8-9). Taulukoissa kohteet on järjestetty kiinteistötunnuksen perusteella nousevaan järjestykseen.

Inventointiraporttiin liittyvät kartat on tehty MapInfo 6.5 –ohjelmalla. Pohja-aineistona on käytetty Pietarsaaren kaupungin tuottamaa vektorimuotoista kantakarttaa. Kanta-kartta oli inventointia tehtäessä hyvin ajan tasalla inventointialueen osalta.

9. Inventoinnin tulokset

Pietarsaaren inventoinnissa käytiin läpi noin seitsemänkymmentä nykyistä tonttia iso-a-vihaa vanhemmalla kaupunkialueella. Raskas rakentaminen on tuhonnut suuren osan kaupungin vanhoista kerrostumista. Torin ja kirkon välisten kortteleiden kerrostumat ovat pääosin tuhoutuneita. Suurin osa oletettavasti säilyneistä alueista sijaitsee torin eteläpuolella. Taulukossa 4 on esitettyä inventoinnin tuloksia numerotietona. Tieto-kannasta tulostetut 1. ja 2. luokan alueiden perustiedot sisältävä kohdeluettelo, kohde-

kuvaukset ja tiedot rakennuskannasta löytyvät liitteestä 7. Inventoinnin tulos on esitetty visuaalisesti kantakarttapohjalla liitteessä 4.

	Tontit (kpl)	Pinta-ala (ha)	Tutkimusalueen pinta-alasta (%)
1. luokka	18	2,44	10,5
2. luokka	13	1,20	5,2
yhteensä	31	3,64	15,7

Taulukko 4. Pietarsaaren kaupunkiarkeologisen inventoinnin tuloksena saatujen tutkimuksellisesti ja suojelullisesti mielenkiintoisten tonttien määrällinen ja pinta-alallinen jakauma 1. ja 2. luokan alueiden kesken.

Vuoden 1735 kaupunkimittauksen pohjalta tehdyn kartan asemoinnin perusteella tuolloisen korttelialueen pinta-ala oli noin 8,12 hehtaaria. Inventoinnin tuloksena määriteltyjen 1. ja 2. luokan alueiden yhteispinta-ala n. 45% vuoden 1735 korttelipinta-alasta. Näin ollen yli puolet isoavihaa vanhimmissa korttelialueiden kulttuurikerroksista on nykyaikaisen rakennustoiminnan tuhoamaa. Pitää tosin muistaa, että alkuperäisen asemakaavan korttelialueita on myös nykyisillä katualueilla.

Kaikista 1.- ja 2.-luokan alueella tehtävistä maaperään kajoavista rakennustoista on ilmoitettava etukäteen Museoviraston rakennushistorian osastoon (osoite: Kulttuuritalo, Sturenkatu 4, PL 169, 00511 Helsinki, puhelin: 09-40501), josta annetaan tapauskohtaiset toimintaohjeet. Myös vanhan kaupungin katualueilla tehtävistä rakennustoista tulee ilmoittaa hyvissä ajoin Museovirastoon.

10. Inventoinnin tulokset, tulevaisuuden mahdollinen rakennustoiminta ja suojellut rakennukset

Inventointia tehtäessä Pietarsaaren keskustan alueelta ei ollut saatavissa ajantasa-asemakaavaa. Koska tutkimusalueen ”palapeli-asemakaavan” kokoaminen olisi vienyt kohtuuttomasti aikaa, päätettiin asia hoitaa keskustelemalla Pietarsaaren kaupungin toimistoarkkitehdin Ben Griepin kanssa (*keskustelu 24.5.2002*). Kävimme inventointialueen läpi Griepin kanssa tontti tontilta. Merkitsin karttaan suojellut rakennukset ja alueet, joilla on Griepin mukaan mahdollisesti odotettavissa rakennuspaineita lähitulevaisuudessa (Liite 6.1). Liitteessä esitetyt suojellut rakennukset on esitetty Griepin antamien tietojen pohjalta. Rakennusten suojelumerkintöjä (sr, sh, srs) ei ole eritelty. Tutkimusalueella sijaitsee kuitenkin yksi rakennussuojelulailla suojeltu (srs) tonttikokonaisuus, Liljan talon asuin- ja piharakennukset (1-1-9).

Muissa kaupunkiarkeologisissa inventoinneissa tulevaa rakennustoimintaa ja inventoinnin tuloksia, ts. lähitulevaisuudessa mahdollisesti tarvittavia arkeologisia tutkimuksia, on pyritty arvioimaan voimassa olevan kaavan käyttämättömien rakennusoikeuksien avulla. Ajantasa-asemakaavan puuttuessa myös lähiaikoina odotettavan mahdollisen rakennustoiminnan alueet merkittiin ylös toimistoarkkitehti Ben Griepin antamien tietojen pohjalta (*keskustelu 24.5.2002*). Liitteessä 6.1 esitetyt mahdollisen rakentamisen alueet pohjautuvat siis Griepin antamiin tietoi-

hin/näkemyksiin, eivät siis inventoijan asemakaavan pohjalta merkitsemiin käyttämättömiin rakennusoikeuksiin.

Arkeologisesti mielenkiintoiset alueet, suojellut rakennukset ja tulevaisuuden mahdollinen rakennustoiminta ovat yhdessä esitettyinä Liitteessä 6.2. Pinta-alaltaan suurimmat mahdollisen tulevan rakennustoiminnan ja arkeologisten intressien kohtauspaikat ovat entinen torialue (1-3-1), tyhjillään olevan autokorjaamon tontti (1-1-8) ja entisen huoltoaseman tyhjillään oleva tontti (2-2-9).

11. Pietarsaaren kaupunkiarkeologinen potentiaali

Pietarsaari on vielä arkeologisesti tutkimaton kaupunki. Eri kaupungeissa tehdyt kaupunkiarkeologiset tutkimukset ovat osoittaneet maanalaisten kulttuurikerrosten paksuuden ja puisten rakennusten pohjien säilyneisyyden vaihtelevan suuresti kaupunkikohtaisesti. Koska Pietarsaaressa ei ole tehty yhtäkään arkeologista tutkimusta, odotusarviota kulttuurikerrosten paksuudesta ja puurakenteiden ym. orgaanisen aineiston säilyneisyydestä on mahdotonta tehdä. Tämän takia varsinkin katualueilla tehtävien kaivutöiden yhteydessä suoritettavat pienimuotoiset tutkimukset toisivat tärkeää tietoa kaupungin maanalaisista kerrostumista. Erilaisten kaivulinjojen profiileista saatavat poikkileikkaukset toisivat esiin myös muutokset kulttuurikerroksen paksuudessa kaupunkialueen sisällä.

Joka tapauksessa on varmaa, että Pietarsaaren kaupunkialueella on vielä koskemattomia arkeologisia kerrostumia, joiden tutkimukset tulevat tuomaan paljon arvokasta lisätietoa kaupungin varhaisista vaiheista ja sen asukkaiden elämästä.

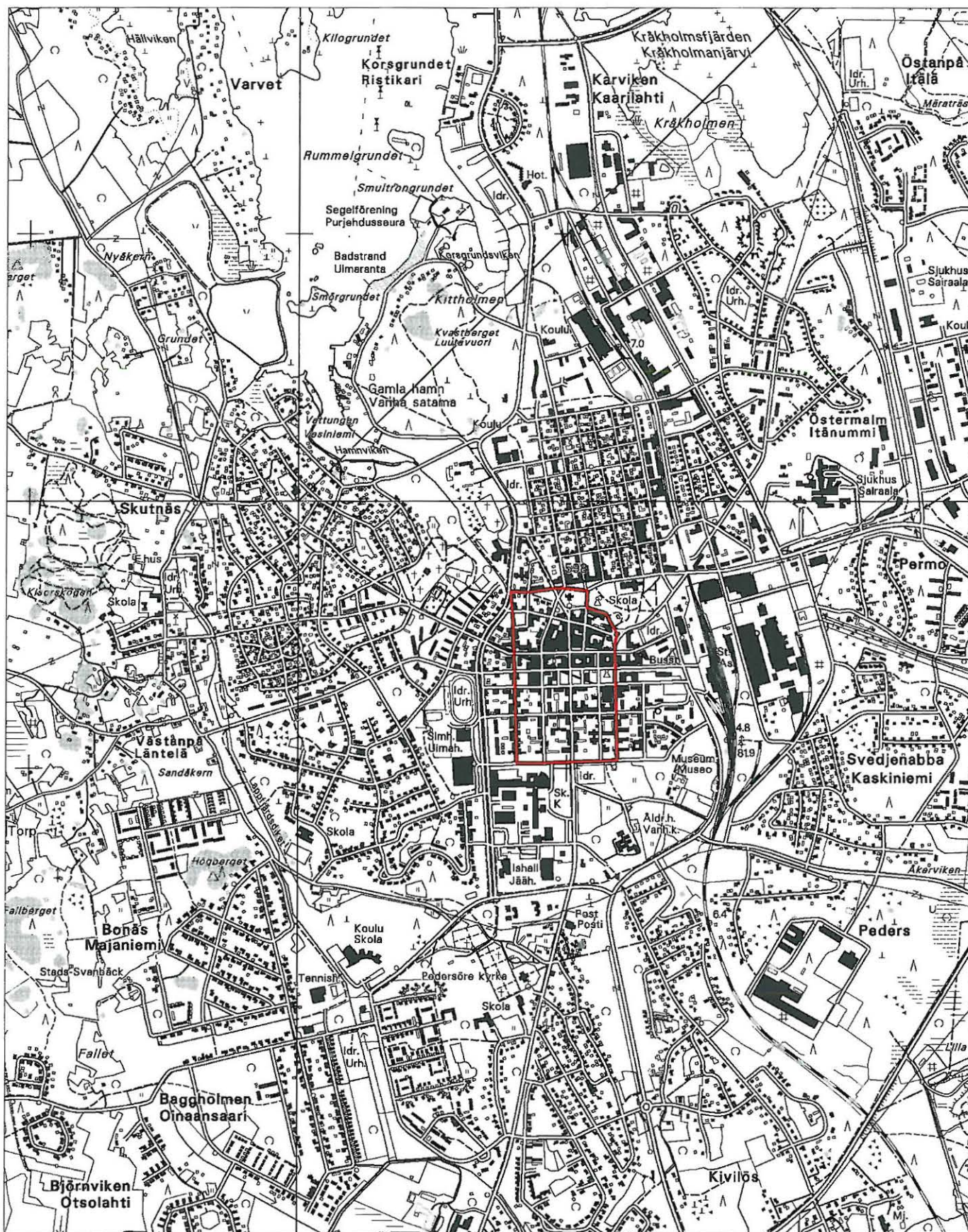
12. Yhteenveto

- Kaupungin vanhin säilynyt kaupunkimittaus vuodelta 1735 vastaa kaupunkialueeltaan ja kortteleiltaan isoavihaa (1713-1721) edeltänyttä kaupunkialuetta
- Kirkon ja torin välisen alueen kerrostumat ovat nykyaikaisen rakennustoiminnan tuhoamia
- Kanavapuistikon eteläpuolen asemakaava uudistettiin vuoden 1835 kaupunkipalon jälkeen, minkä takia vanhempien tonttien kerrostumia on odotettavissa myös kerrostumiltaan säilyneiltä katualueilta
- Isoavihaa vanhemmalle kaupunkialueelle on todennäköisesti joidenkin tonttien osalta odotettavissa rakennustoimintaa, jonka yhteydessä tulisi tehdä myös arkeologisia tutkimuksia
- Inventoinnissa määriteltujen 1. ja 2. luokan alueilla tehtävistä maaperään kaivoavista rakennustoista on ilmoitettava etukäteen Museoviraston rakennushistorian osastoon. Sama pätee myös isoavihaa vanhemman kaupunkialueen katualueilla tehtäviin kaivutöihin.

Alkuperäistä raporttia liitteineen ja valokuvineen säilytetään Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa Helsingissä.

Helsingissä 8.7. 2002

TM
Teemu Mökkönen

PIETARSAARI

Kaupunkiarkeologinen inventointi
T.Mökkönen 2002

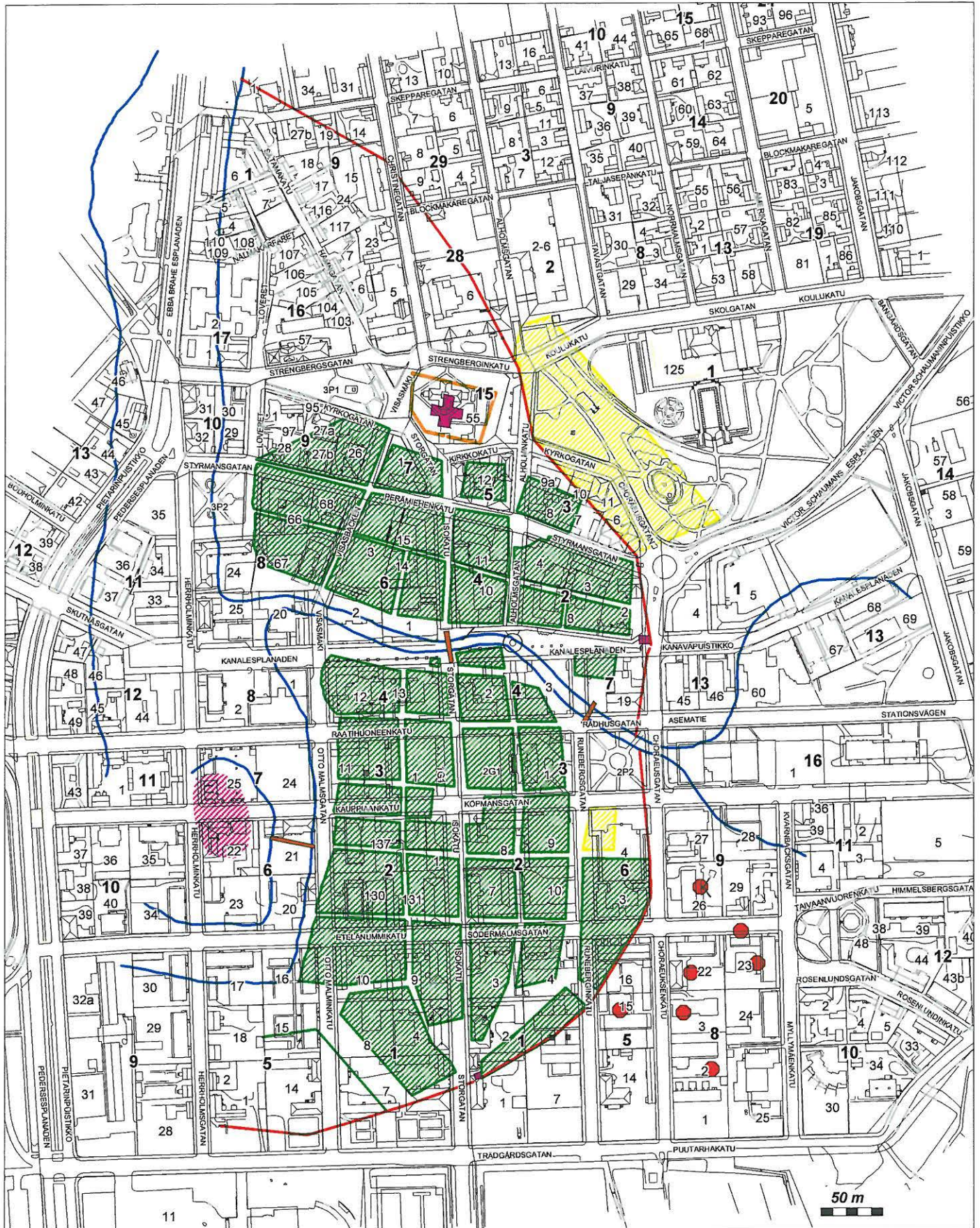
Peruskartta 2321 06
(PerusCD 2002)

PERUSKARTTAOTE

Tutkimusalue rajattuna punaisella

mk 1:20000

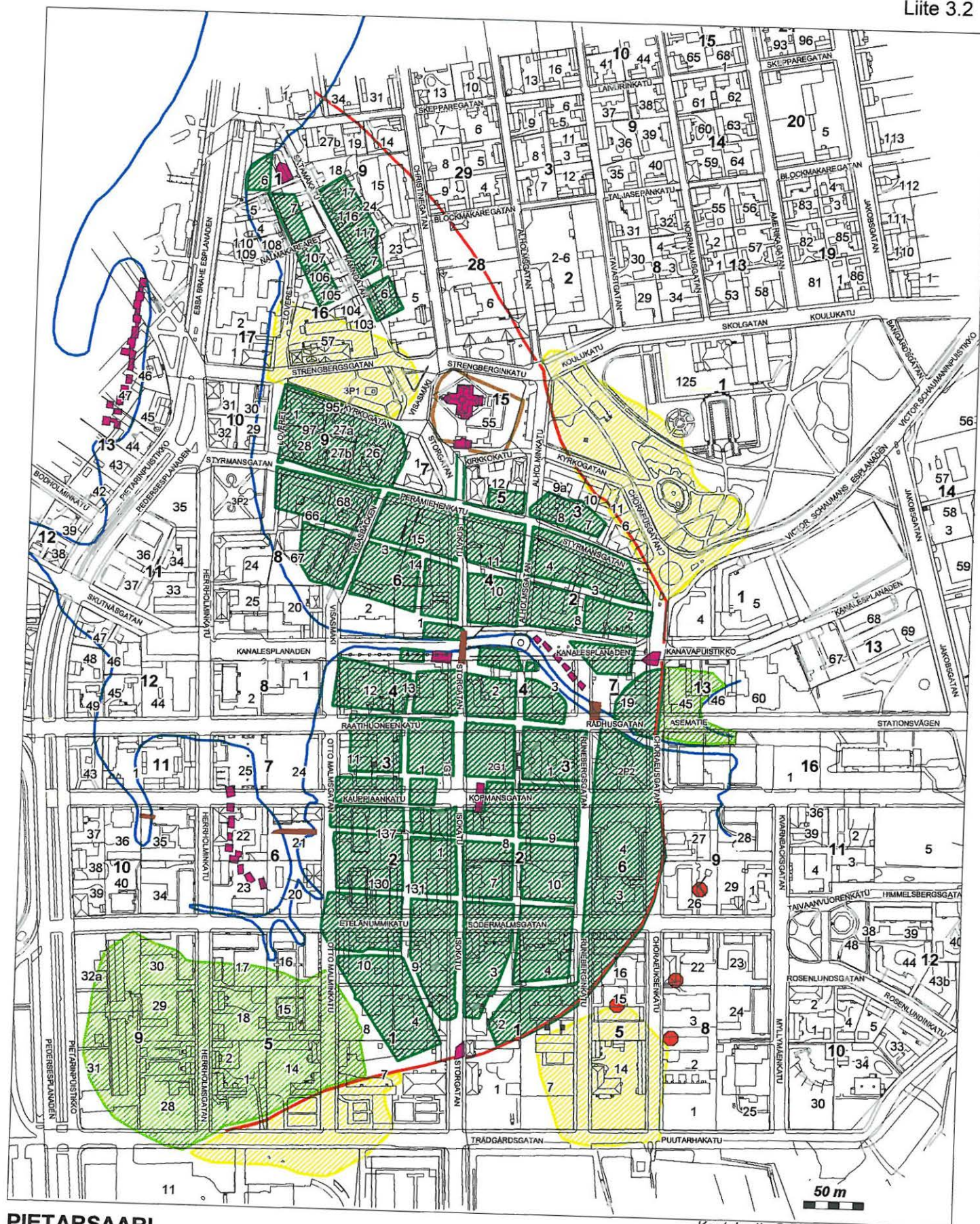

Kantakartta © Pietarsaaren kaupunki

PIETARSAARI Vuoden 1735 kartta

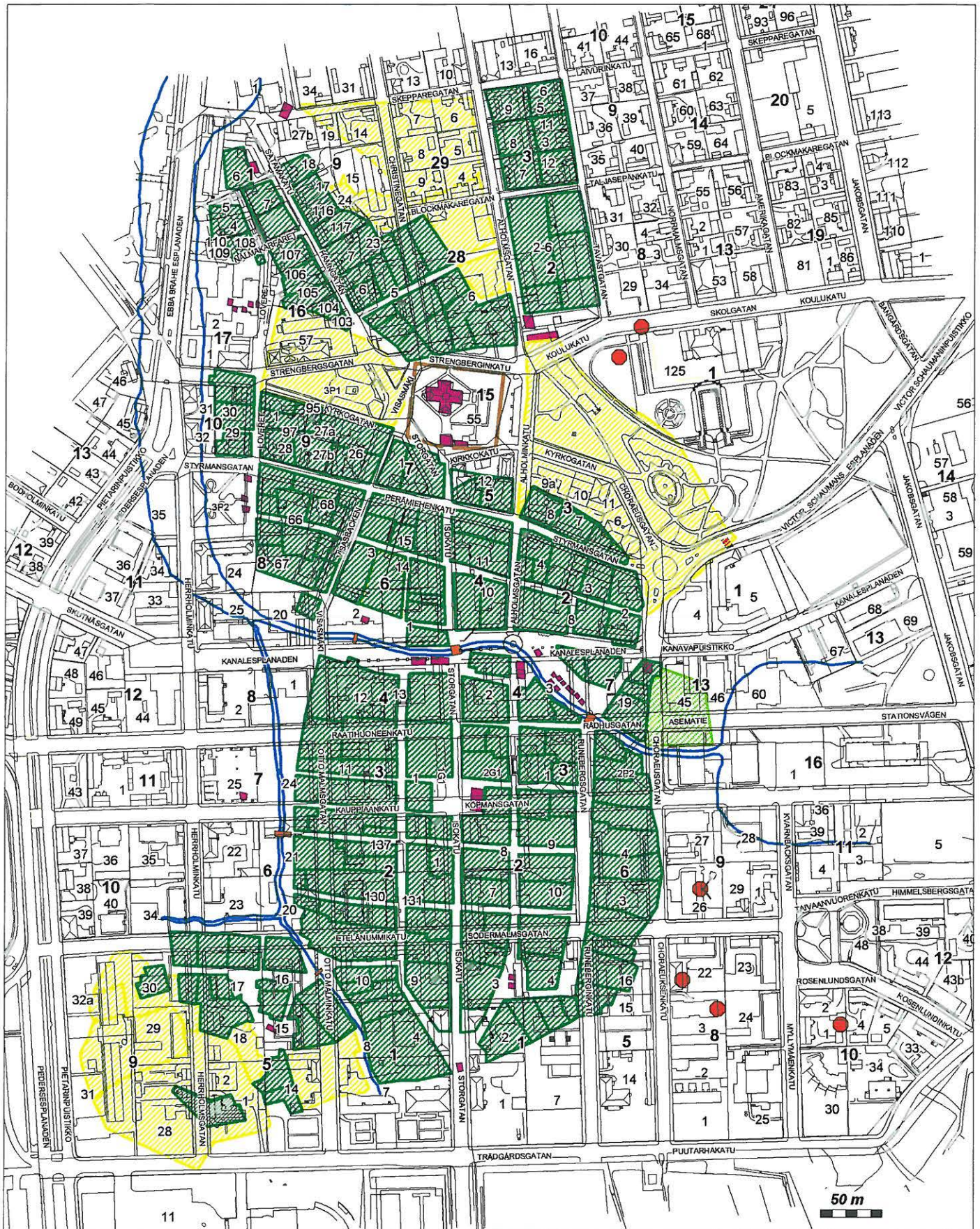
	= kortteli		= tuulimylly
	= pelto		= ranta-aittojen alue
	= rakennus		= tulliaita
	= kirkkoaita		= rantaviiva
	= silta		

PIETARSAARI
Vuoden 1760 kartta

Kantakartta © Pietarsaaren kaupunki

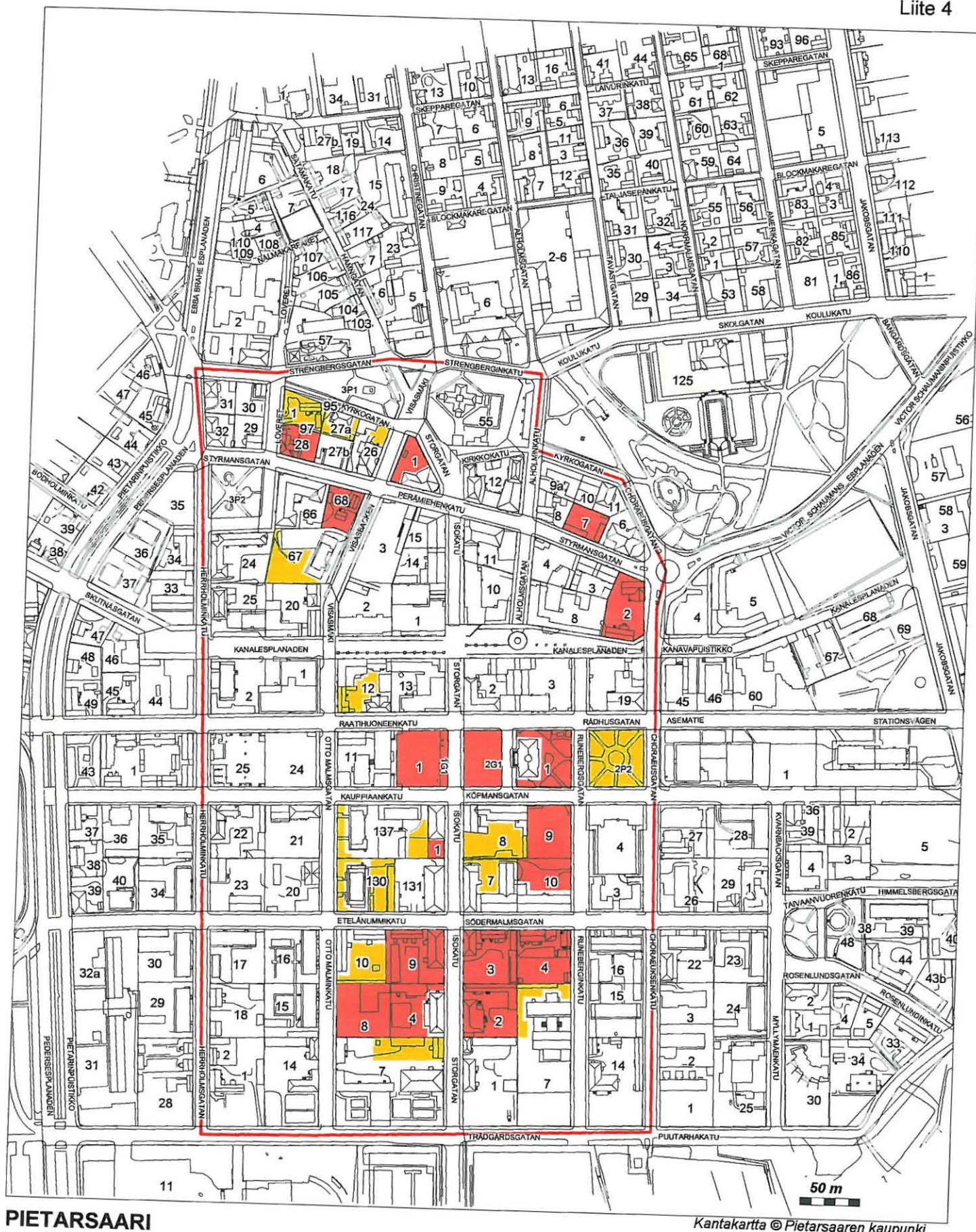
	= kortteli		= tuulimylly
	= pelto		= ranta-aita
	= niitty		= tulliaita
	= rakennus		= rantaviiva
	= kirkkoaita		
	= silta		

Kantakartta © Pietarsaaren kaupunki

PIETARSAARI Vuoden 1783 kartta

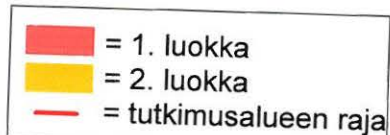
	= kortteli ja tontin raja		= silta
	= pelto		= tuulimylly
	= niitty		= ranta-aitta
	= rakennus		= rantaviiva
	= kirkkoaita		

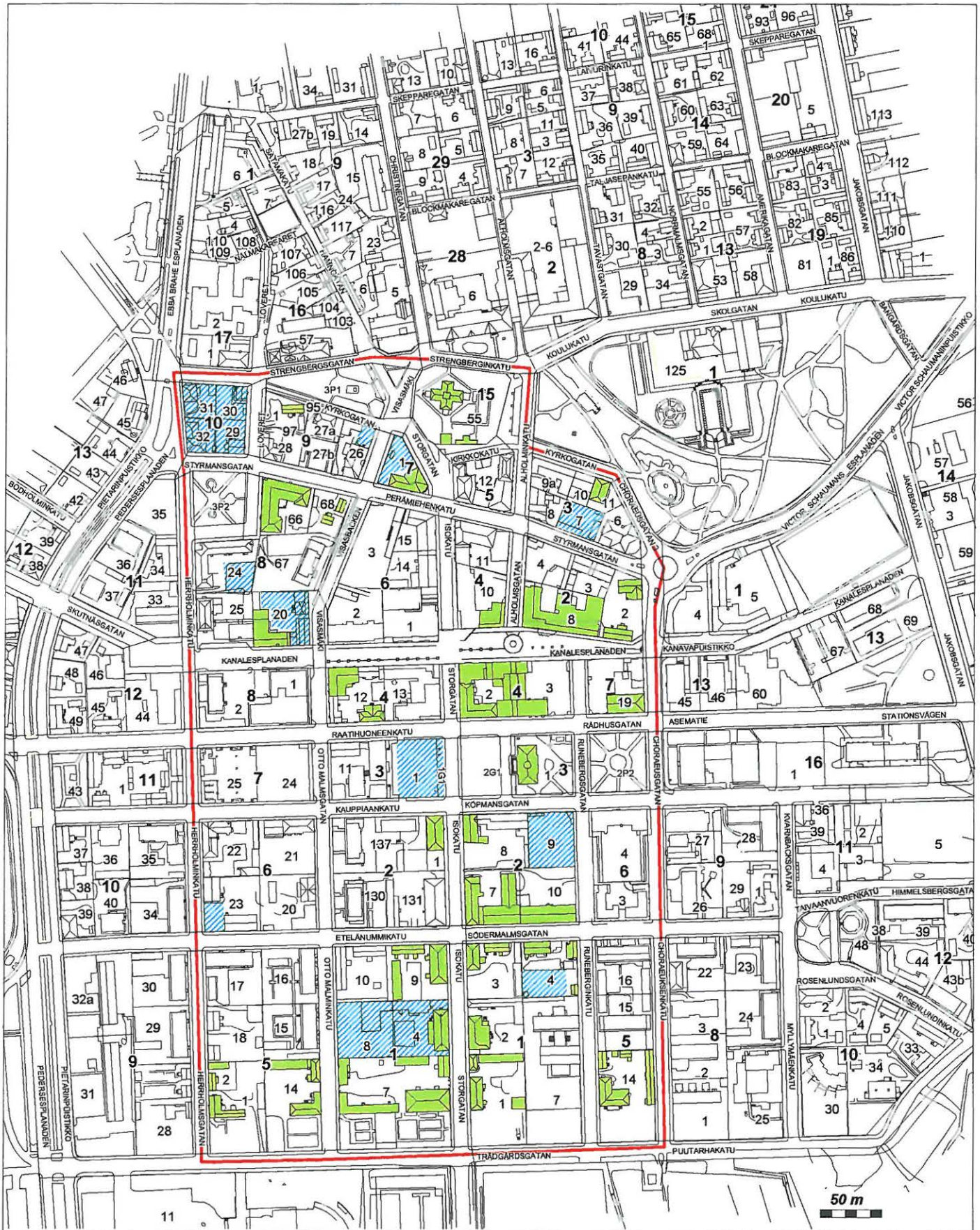

PIETARSAARI

Tutkimuksellisesti ja suojelullisesti mielenkiintoiset alueet

Kantakartta © Pietarsaaren kaupunki

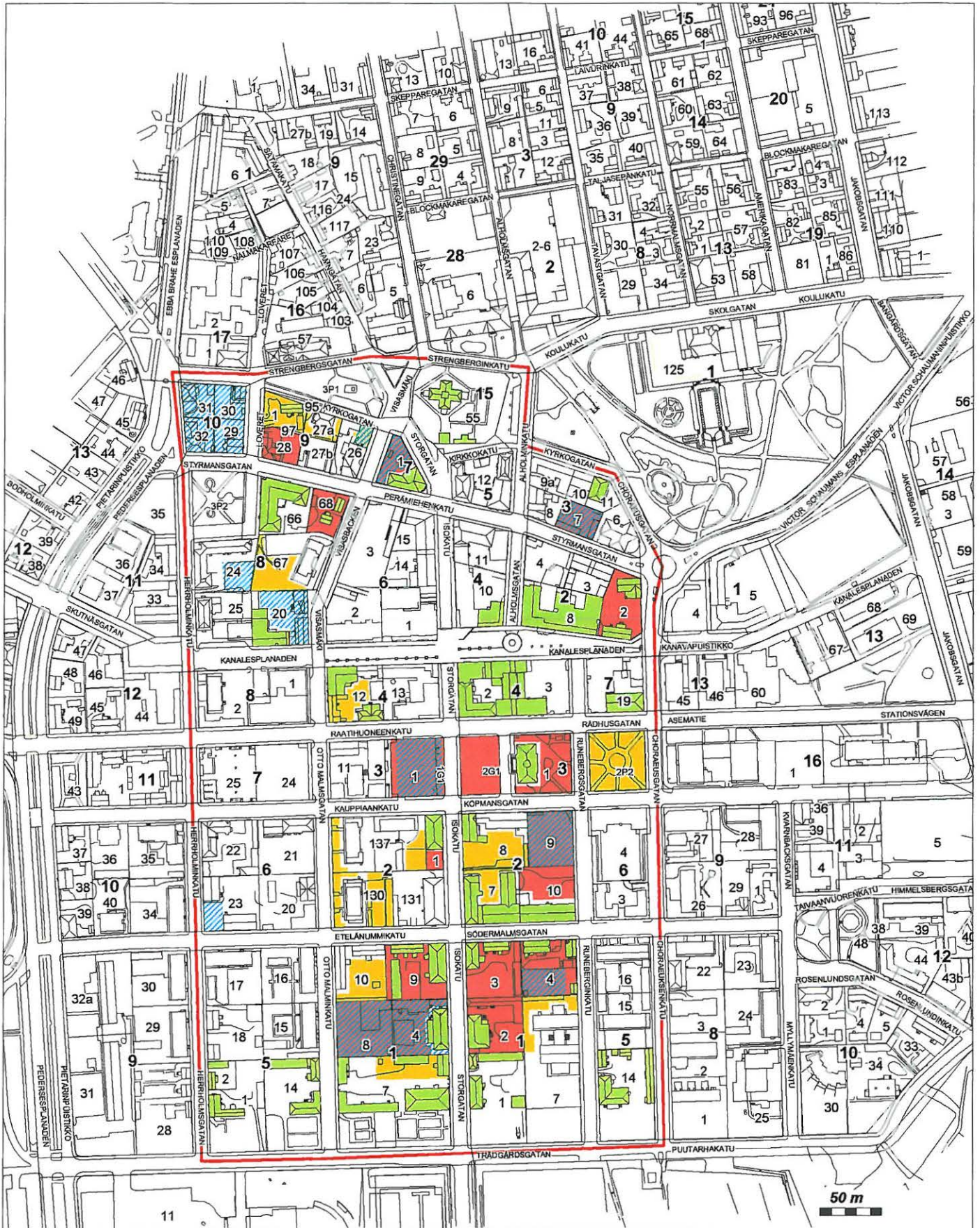

PIETARSAARI

Suojellut rakennukset ja lähiaikoina odotettava rakennustoiminta

(Pietarsaaren kaupunkisuunnitelun toimistoarkkitehti Ben Griepin kanssa 24.5.2002 käydyn keskustelun pohjalta)

- = Suojellut rakennukset
- = Mahdollista rakennustoimintaa lähiaikoina
- = Tutkimusalueen raja

Kantakartta © Pietarsaaren kaupunki

PIETARSAARI**Suojellut rakennukset, lähiaikoina odotettava rakennustoiminta ja inventoinnin****tulokset** (Pietarsaaren kaupunkisuunnitelun toimistoarkkitehti Ben Griepin kanssa 24.5.2002 käydyin keskustelun pohjalta)

	= Suojellut rakennukset		= 1. luokka
	= Mahdollista rakennustoimintaa lähiaikoina		= 2. luokka
	= Tutkimusalueen raja		

Kantakartta © Pietarsaaren kaupunki

PIETARSAARI
Kaukolämpö

- = Kaukolämpöverkko
— = Tutkimusalueen raja

Kohdetiedot

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800100010004	PIERTARSAARI (Jakobstad)	598	001	0001	0004
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA		Arkeologinen mielenkiinto	
Isokatu 4				1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
2-kerroksinen rapattu tiilirakennus ja 1-kerroksinen puinen asuinrakennus		1837, 1950			
		Perusta			Kellari
		luonnonkivi/betoni			☒
		Viite			
		Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Tontti sijaitsee isoavihaa vanhemmalla kaupunkialueella. Alkuperäisen asemakaavan mukaan "Läntisen pitkäkadun" eteläiseltä tulliportilta lähtenyt alkuosa kulki tontin poikki. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti tuhoutuneet Isokadun reunalla sijaitsevan 2-kerroksisen kivirakennuksen alta. Pihan kerrostumat, samoin kuin tontin pohjoisreunan rakennuksen alaiset kerrostumat, ovat todennäköisesti pääosin säilyneitä. Kaukolämpöverkko on vedetty tontille Otto Malminkadun puolelta tontin eteläreunaa myötäillen. Pihalla on kivimuurilla aidattu korotettu nurmialue. Muu osa pihasta on hiekkaa.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800100010007	PIERTARSAARI (Jakobstad)	598	001	0001	0007
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA		Arkeologinen mielenkiinto	
Isokatu 2				2	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Malmin talo: itä reunassa tiili- ja hirsirunkoiset asuinrakennukset, pihapiirissä kolme puista ulkorakennusta.		1835-1838			
		Perusta			Kellari
		luonnonkivi			☐
		Viite			
		Henttonen & Rautio 1990, 1993; Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Malmin talo sijaitsee isoavihaa vanhemman kaupunkialueen eteläreunalla. Vuosien 1735, 1754 ja 1760 kartoissa tulliaita on kulkenut tontin pihan poikki. Isokadun reunalla tontin koillisosassa sijaitseva "Pikku-Rakennus" on rakennettu heti vuoden 1835 tulipalon jälkeen. Isoavihaa vanhempi korttelialue on ulottunut ainoastaan tontin pohjoisosiin. Tontin kerrostumat ovat tuhoutuneet rakennustöiden yhteydessä Otto Malminkadun ja Isokadun porttien väliseltä alueelta. "Pikku-Rakennuksen" länsireunalla tontin pohjoisrajalla tavattiin putkikaivannon yhteydessä entistä "Läntistä pitkäkatua" reunustaneen rakennuksen kivijalka. Isoavihaa vanhemmat korttelikerrostumat ovat todennäköisesti osittain säilyneet tontin koillisessa neljänneksessä.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800100010008	PIERTARSAARI (Jakobstad)	598	001	0001	0008
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Otto Malmin katu 3				1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
1-kerroksinen tiilinen rapattu huoltorakennus/autokorjaamo		1937			
		Perusta			Kellari
		betoni			☐
		Viite			
		Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Vuoden 1735 kartassa korttelin raja kulki kaakko-luode -suuntaisesti tontin poikki. Tontin koillinen puolisko on ollut tontitettua korttelialuetta 1600-luvun loppupuolelta saakka. Vasta vuoden 1783 kartassa tonttimaata on levinnyt tontin länsipuoliskolle, mutta tuolloinkin tontin lounaiskulma oli vielä peltona. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti säilyneet hyvin piha-alueella, mutta mahdollisesti ainakin osittain myös kellarittoman autohalli-/korjaamorakennuksen alla. Tontin eteläreunan kerrostumia on osin tuhoutunut vedettäessä kaukolämpöverkkoa Otto Malminkadulta Isokadun puoleiselle tontille.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800100010009	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	001	0001	0009
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA		Arkeologinen mielenkiinto	
Isokatu 6				1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Liljan talo. Kaksi 1-kerroksista puista asuinrakennusta vuodelta 1839		1836-1939			
		Perusta			Kellari
		luonnonkivi, luonnonkivi/betoni			☒
		Viite			
		Henttonen & Rautio 1990, 1993; Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Vuoden 1835 tulipaloa edeltäneen asemakaavan "Läntinen pitkäkatu" on kulkenut nykyisen tontin läntisellä puoliskolla. Näin tontin alueella on sijainnut osia kolmesta korttelista. Suurin osa tontista on kuitenkin sijainnut Isokadun ja "Läntisen pitkäkadun" välisessä korttelissa. Tontin alue on tontitettu pian kaupungin perustamisen jälkeen. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti osittain tuhoutuneita rakennusten alla. Nurmella ja hiekalla olevan piha-alueen kerrostumat ovat osittain tuhoutuneet kunnallisteknisten kaivantojen yhteydessä, mutta ovat pääosin kuitenkin säilyneitä. Toukokuussa 2002 pihan eteläosassa havaittiin kivetty katupinta koneellisen kaivuun yhteydessä noin kahdenkymmenen sentin syvyydessä pinnasta.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800100010010	PIERTARSAARI (Jakobstad)	598	001	0001	0010
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA		Arkeologinen mielenkiinto	
Otto Malmin katu 5				2	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Kaksi 2-kerroksista pienkerrostaloa		1990-l.			
		Perusta			Kellari
		betoni			☐
		Viite			
Kohdekuvaus					
Vuoden 1835 tulipaloa edeltäneessä asemakaavassa tontin poikki on kulkenut itä-länsi -suuntainen poikittaiskatu. Tontin kerrostumat ovat tuhoutuneet Otto Malminkadun ja Etelänummikadun reunoille rakennettujen kaksikerroksisten modernien pienkerrostalojen alueelta. Piha-alue on hiekalla ja nurmella. Hiekalla oleville alueille on vedetty pintavesiviemäriä. Tontin maanpinta on jonkin verran viereisiä tontteja alempana. Alueelta on todennäköisesti poistettu maata rakennushankkeen yhteydessä, minkä takia piha-alueen kerrostumien säilyneisyys ei ole ollenkaan varmaa.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800100020001	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	001	0002	0001
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA			
Isokatu 10		Arkeologinen mielenkiinto			
		1			
Rakennukset		Rakennusvuosi			
1-kerroksinen puinen asuinrakennus		1837			
		Perusta			Kellari
		luonnonkivi/betoni			☒
		Viite			
		Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Tontti on sijainnut torin reunalla kaupungin perustamisesta lähtien. Alkuperäisessä asemakaavassa tontin pohjoisosa ja eteläosa kuuluivat eri kortteleihin, joita erottavan poikittaisen katulinjan eteläreuna kulki tontin nykyisen rakennuksen eteläreunana kanssa samalla linjalla. Tontin rakennuksen alaiset kerrostumat ovat tuhoutuneita, mutta pieni nurmikaistale tontin eteläosassa on todennäköisesti hyvin säilynyttä.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800100020130	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	001	0002	0130
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA		Arkeologinen mielenkiinto	
Otto Malmin katu 7				2	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
6-kerroksinen elementtikerrostalo		1969			
		Perusta			Kellari
		betoni			☒
		Viite			
		Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Vuoden 1835 Pietarsaaren kaupunkipaloo edeltäneen asemakaavan aikana kyseisen tontin jakoi kahtia itä-länsi -suuntainen poikittaiskatu. Vuoden 1735 kartassa kaupunkialueen itäreunan tontit rajautuivat nykyiseen Otto Malminkatuun. Tontin kerrostumat ovat todennäköisesti pääosin tuhoutuneita. Kuitenkin Otto Malminkadun reunalla ja osin asfaltoidun ja osin nurmella olevan pihan alueella saattaa vielä olla säilyneitä kerrostumia. Pihassa on pintavesiviemärinti, kaukolämpöputkilinja ja sähkökaapeleita.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800100020137	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	001	0002	0137
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Kauppiaankatu 16 ja Otto Malmin katu 9		2			
Rakennukset		Rakennusvuosi			
6-kerroksinen betoninen asuin ja liikerakennus, Kauppiaankadun reunalla 2-kerroksinen liikerakennus ja pihalla osittain maahan kaivettu parkkihalli		1973			
		Perusta			Kellari
		betoni			☒
		Viite			
		Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Pietarsaaren alkuperäisessä asemakaavassa hieman tontin keskilinjan itäpuolella sijaitsi pitkittäis- ja poikittaiskadun risteys, joka jakoi nykyisen tontin alueen neljään eri kortteliin. Tontin alue on ollut asuttuna heti kaupungin perustamisesta lähtien. Tontin kerrostumat ovat pääosin modernin rakentamisen tuhoamia. Ainoastaan Otto Malminkadun reunassa kapealla kaistaleella ja tontin kaakkoisreunassa osittain maanalle rakennetun parkkihallin takana on mahdollisesti vielä tavattavissa isoavihaa vanhemmilta kaupunkikerrostumiltaan säilynyttä aluetta, joka tosin on ainakin osin talon ja kadun välissä kulkevan kaukolämpöputkilinjan sekoittama.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800100030001	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	001	0003	0001
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Torin läntinen puolisko		125171: 16-19	1		
Rakennukset		Rakennusvuosi			
		Perusta			Kellari
					☐
		Viite			
Kohdekuvaus					
Kyseisestä alueesta tehtiin torialuetta vuoden 1835 tulipalon jälkeisessä asemakaavassa. Aiemmin ainoastaan hyvin pieni osa tontin kaakkoisosasta oli torialuetta. Muu osa alueesta oli tonttimaana. Entinen "Läntinen pitkäkatu" kulki tontin länsireunalla ja eteläosassa kulki entisen torin kulmalta lähtenyt poikittaiskatu. Nykyisin tontti toimii asfaltoituna parkkipaikkana. Alueella ei ole pintavesiviemäriä. Kunnallistekniikasta alueen poikki on vedetty vain muutama sähkökaapeli. Alueen kerrostumat ovat oletettavasti erittäin hyvin säilyneitä.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800100040012	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	001	0004	0012
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
		2			
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Kolme 1-kerroksista puista asuin-/liikeyrakenusta (1830-l.), tiilinen 3-kerroksinen asuin- ja liikeyrakenus (1954), grillikioski (1957) ja pihalla tiilinen autotalli (1964)		1830-l., 1954, 1957, 1964			
		Perusta			Kellari
		luonnonkivi/betoni			☒
		Viite			
		Henttonen & Rautio 1990, 1993; Lukkarinen 1982			
Kohdekuvaus					
Tontin alue on otettu rakennuskäyttöön todennäköisesti pian kaupungin perustamisen jälkeen. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti suurimmaksi osaksi myöhemmän rakennustoiminnan tuhoamia. Kuitenkin tontin sisäpihalta sekä Otto Malminkadun ja Raatihuoneenkadun kulmassa sijaitsevan puurakennuksen alta on todennäköisesti löydettävissä säilyneitä kerrostumia. Ainoastaan kyseessä olevan tontin alueelta on mahdollista löytää edes osittain säilyneitä entisen "Kaupunginsalmen" rannan asutukseen liittyviä kerrostumia. Asfaltoidulla piha-alueella on pintavesiviemäröinti.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800199020001	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	001	9902	0001
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA		Arkeologinen mielenkiinto	
Tori		125171: 16-19		1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
		Perusta			Kellari
					☐
		Viite			
Kohdekuvaus					
Vuoden 1835 kaupunkipalon jälkeisen asemakaavan mukainen torialue jakautui puoliksi nykyisen Isokadun itä- ja länsipuolelle. Nykyisessä kantakartassa Isokadun länsipuoleinen torialue on supistunut pieneksi kaistaleeksi Isokadun reunalla. Alue on ollut pääosin tonttimaana. Alueen kerrostumat ovat oletettavasti hyvin säilyneitä.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800200010002	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	002	0001	0002
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Isokatu 3				1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Hirsinen 1-kerroksinen asuinrakennus, hirsinen varastorakennus ja tiilinen entinen autokorjaamo		1839, 1836, 1920-l.			
		Perusta			Kellari
		luonnonkivi/betoni			☐
		Viite			
		Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Vuoden 1735 kartassa tontin alueella on ollut osia kahdesta korttelista, joita erotti koillinen-lounas -suuntaisesti tontin poikki kulkenut eteläiseltä tulliportilta viuhkamaisesti lähtenyt "Itäinen pitkäkatu". Nykyisen Isokadun puoleinen katu- ja tonttialueen raja on pysynyt jotakuinkin muuttumattomana kaupungin perustamisesta nykypäivään saakka. Alueen asutus on alkanut todennäköisesti 1600-luvun loppupuolella pian kaupungin perustamisen jälkeen. Tontin kerrostumat ovat todennäköisesti hyvin säilyneitä osin hiekalla ja osin nurmella olevalla piha-alueella. Myös rakennusten alaiset kerrostumat ovat oletettavasti ainakin osittain säilyneitä.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800200010003	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	002	0001	0003
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA		Arkeologinen mielenkiinto	
Isokatu 5				1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Kaksi 1-kerroksista hirsistä asuinrakennusta ja varastorakennuksia		1837, 1839			
		Perusta			Kellari
		luonnonkivi ja rapattu luonnonkivi			☐
		Viite			
		Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Koko tontin alue on ollut pääosin korttelialuetta vuoden 1735 kartassa. Vuoden 1835 kaupunkipaloo edeltäneen kaavan mukaisesti nykyisen tontin kaakkoiskulmassa ja itäreunalla kulki "Itäinen pitkäkatu". Nykyisen Isokadun puoleinen katu- ja tonttialueen raja on pysynyt jotakuinkin muuttumattomana kaupungin perustamisesta nykypäivään saakka. Alueen asutus on alkanut todennäköisesti 1600-luvun loppupuolella pian kaupungin perustamisen jälkeen. Tontin piha-alue on hiekalla ja nurmella. Tontin kerrostumat ovat todennäköisesti kauttaaltaan säilyneitä. Kerrostumat ovat luultavasti suhteellisen hyvin säilyneitä myös rakennusten alla. Kaupungin museonjohtajan Pekka Toivasen mukaan rakennusten restauroinnin yhteydessä törmättiin vuoden 1835 palokerrokseen, joka sijaitsi tontilla noin puoli metriä nykyisen maanpinnan alapuolella.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800200010004	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	002	0001	0004
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Etelänummikatu 8				1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Etekänummikadulla puinen asuin-/liikerakennus (1901, 1920-1930 -luku), koilliskulmassa hirsinen puolitoistakerroksinen asuinrakennus (1830-l.) ja kaakkoiskulmassa hirsinen asuinrakennus (1830-l.) sekä pieni autotalli		1830-l., 1900-luvun alkupuoli			
Perusta				Kellari	
luonnonkivi, rapattu luonnonkivi				☒	
Viite					
Lukkarinen 1979					
Kohdekuvaus					
Lähes koko tontin alue on ollut korttelialuetta vuoden 1735 kartassa. Vuoden 1835 kaupunkipalaoa edeltäneen kaavan mukaisesti nykyisen tontin kaakkoiskulmassa ja itäreunalla kulki katu. Alueen asutus on alkanut todennäköisesti 1600-luvun loppupuolella pian kaupungin perustamisen jälkeen. Tontin piha-alueen pohjoispuolisko on hoidettua puutarhaa ja eteläpuolisko villiintyneessä luonnontilassa. Tontin koillisosassa talojen välisen alueen kerrostumat ovat osittain sähkökaapelikaivantojen häiritsemiä. Muuten tontin kerrostumat ovat todennäköisesti kauttaaltaan säilyneitä. Kerrostumat ovat luultavasti suhteellisen hyvin säilyneitä myös rakennusten alla.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800200010007	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	002	0001	0007
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Runeberginkatu 2		2			
Rakennukset		Rakennusvuosi			
4-kerroksinen betonirunkoinen koulurakennus		1958			
		Perusta			Kellari
		betoni			☒
		Viite			
		Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Ainoastaan tontin pohjoisin kolmannes on ollut isoavihaa (1713-1721) vanhemmalla kaupunkialueella. Vuoden 1735 kartassa tontin alueella on ollut kortteli- ja katualueita. Ennen isoavihaa ja sen jälkeen 1700-luvulla kaupunkialuetta rajaava tulliaita kulki tontin poikki. Tontin isoavihaa vanhemman kaupunkialueen kerrostumat ovat todennäköisesti pääosin tuhoutuneita koulurakennusta rakennettaessa, mutta hyvällä onnella tontin pohjois- ja länsireunalla saattaa olla vielä tavoitettavissa säilyneitäkin kerrostumia tontin pohjoisosassa kulkevan kaukolämpöverkon liitäntäputkesta huolimatta.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800200020007	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	002	0002	0007
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Isokatu 7		2			
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Isokadulla 1-kerroksinen puinen asuinrakennus (1838) ja tiilinen vanha pitsitehdas		1838, 1925-1960			
		Perusta			Kellari
		luonnonkivi/betoni/tiili			☒
		Viite			
		Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Tontin alue on ollut rakennettua kaupunkialuetta pian kaupungin perustamisesta vuodesta 1652 lähtien. Vuoden 1835 tulipalaoa edeltäneen vanhan asemakaavan mukaan tontin itäreunaa pitkin kulki "Itäinen pitkäkatu" ja tontin eteläosan läpi kulki poikittaiskatu. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti pääosin tuhoutuneet tontin nykyistä rakennuskantaa rakennettaessa, mutta hiekalla ja sepelillä olevan pihan alueelta saattaa olla vielä pieni mahdollisuus löytää osittain säilyneitä kerrostumia. Pihalla on pintavesiviemärinti.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800200020008	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	002	0002	0008
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Kauppiaankatu 12 ja Isokatu 9		2			
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Isokadun ja Kauppiaankadun kulmassa Lindskogin kivinen talo vuodelta 1797 ja Kauppiaankadulla 2-kerroksinen asuinrakennus (1800-luvun loppu) ja 3-kerroksinen tiilinen asuin- ja liikerakennus (1930-luku)		1797, moderni			
		Perusta			Kellari
		luonnonkivi, betoni			☒
		Viite			
		Henttonen & Rautio 1990, 1993; Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Tontti on sijainnut vuoden 1835 paloa edeltäneen kaupunkialueen yhdellä keskeisimmistä paikoista. Kuten nykyisinkin, tontti on sijainnut alkuperäisen asemakaavan torin eteläreunalla. Tontin luoteiskulmassa sijaitseva Lindskogin talo on ainoa vuoden 1835 tulipalossa pystyyn jäänyt rakennus. Isokadun ja torin kulmaus on siis samalla paikalla sekä vanhassa että nykyisessä asemakaavassa. Tontin piha on nykyisin asfaltoitu parkkipaikaksi ja pihan profiilia on tasattu. Pihan itäreunalla on myös pintavesiviemäri. Tontin kerrostumat ovat todennäköisesti ainakin osittain säilyneitä piha-alueella.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800200020009	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	002	0002	0009
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Runeberginkadun ja Kauppiaankadun kulmas		125171: 11-13		1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
		Perusta			Kellari
					☐
		Viite			
Kohdekuvaus					
Vuoden 1735 kartassa tontin alue on ollut korttelina. Vuotta 1835 edeltäneessä alkuperäisessä asemakaavassa tontin itäreunaa pitkin on kulkenut pitkittäiskatu ja tontin eteläosan poikki on kulkenut poikittäiskatu. Tontin alue on ollut rakennettua kaupunkialuetta oletettavasti miltei kaupungin perustamisesta lähtien. Inventointia tehtäessä tontin aiemmin sijainneen vuosina 1954/1961 rakennetun huoltoaseman rakennukset olivat purettuja. Huoltoasemarakennus on sijainnut tontin kaakkoiskulmassa. Polttoainesäiliöt ovat todennäköisesti sijainneet Runeberginkadun puoleisella reunalla ja tuhonneet kyseisen alueen kerrostumat. Vaikka huoltoasema on tuhonnut tontin kerrostumia, tontilla on todennäköisesti vielä runsaasti säilyneitä kerrostumia. Tontin alue oli inventoinnin aikana sepelillä.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800200020010	PIERTARSAARI (Jakobstad)	598	002	0002	0010
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Runeberginkatu 8				1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Tiilinen pitsitehdas		1925-1960			
		Perusta			Kellari
		betoni			☒
		Viite			
		Lukkarinen 1979			
Kohdekuvaus					
Vuoden 1735 kartassa tontin alue on ollut korttelina. Tuolloin paikalla sijainnut kortteli rajautui tontin itä- ja länsireunojen kohdalla kulkeviin pitkittäiskatuihin ja tontin eteläosassa kulkevaan poikittäiskatuun. Pohjoisessa vanha kortteli jatkui nykyisen tontin rajojen ulkopuolelle. Tontin alue on ollut rakennettua kaupunkialuetta oletettavasti miltei kaupungin perustamisesta lähtien. Tontin kerrostumat ovat tuhoutuneet eteläosassa sijaitsevan punatiilisen teollisuusrakennuksen alueelta, mutta sepelillä olevan osin betonilaatoitetun pihan kerrostumat ovat oletettavasti pääosin säilyneitä. Pihalla on pintavesiviemäröinti, joka on osaltaan aiheuttanut häiröitä alueen kerrostumiin.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800200030001	PIERTARSAARI (Jakobstad)	598	002	0003	0001
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA		Arkeologinen mielenkiinto	
Raatihuone, Kauppiaankatu 11				1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
2-kerroksinen hirsirunkoinen raatihuone		1875			
		Perusta			Kellari
		luonnonkivi			☒
		Viite			
Kohdekuvaus					
Tontin alue on muodostanut korttelin myös alkuperäisessä, vuoden 1835 tulipaloa edeltäneessä asemakaavassa. Tuolloin korttelia rajaavien katualueiden sijainti vastasi läheisesti nykyistä tilannetta. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti tuhoutuneet tontin länsireunalla sijaitsevan vuonna 1875 valmistuneen raatihuoneen alueelta. Tontin itäinen puolisko ja reunat ovat nurmen ja hiekkakäytävien muodostamaa puistoa, jonka kerrostumat ovat oletettavasti hyvin säilyneitä. Piha-alueella raatihuoneen itä- ja eteläreunan kerrostumat ovat kuitenkin ainakin osittain kaukolämpöputken ja sähkökaapeleiden tuhoamia.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800299020001	PIERTARSAARI (Jakobstad)	598	002	9902	0001
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Tori		125171: 16-19		1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
		Perusta		Kellari	
				☐	
		Viite			
Kohdekuvaus					
Suurin osa nykyisestä torista on ollut ennen vuoden 1835 kaupunkipaloa korttelialuetta. Tuolloin ainoastaan torin luoteisosaa oli torialuetta ja silloisen torin pohjoisreunalla kulkenut itä-länsi suuntainen katulinja kulki nykyisen raatihuoneen eteläreunan kohdalta. Kaupunkipaloa edeltäneet raatihuoneet sijaitsivat osin Kauppiaankadulla ja osin nykyisen torin eteläosassa. Torin alueen topografiaan on muutettu tulipalon jälkeen tasaamalla torin korkeinta kohtaa suurimmillaan n. 90 cm matalammaksi. Tasattu maa on kasattu terassiksi nykyisen raatihuoneen eteen. Tasatun alueen laajuudesta ei tarkkaa tietoa. Osa alueen kerrostumista on tuhoutunut vuoden 1835 jälkeen tehdyssä tasauksessa. Nykyinen torialue on asfaltoitu. Kunnallistekniikasta ainoastaan muutama sähkökaapeli on vedetty torin poikki. Osa alueen kerrostumista on tuhoutunut, mutta osa kerrostumista on varmasti myös säilynyt. Säilyneet kerrostumat edustavat vanhan Pietarsaaren keskeisintä ja arvokkainta asuinalueita, jonka kerrostumat ovat jo pääosin rakennustoiminnan tuhoamia.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800299030002	PIERTARSAARI (Jakobstad)	598	002	9903	0002
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Runeberginpuisto				1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
		Perusta		Kellari	
				☐	
		Viite			
Kohdekuvaus					
Runebergin puisto on ollut tulliaidan sisäpuolella olevaa kaupunkialuetta jo 1600-luvun puolella, mutta vuoden 1735 kartassa paikalla ei ole sijainnut vielä korttelia. Tämän takia on oletettavaa, että alueen otto tonttimaaksi on tapahtunut vasta 1700-luvun alkupuolella. Vuoden 1754 kartassa paikalla on jo korttelialue. Entisen Kaupunginlahden maankohoamisen myötä kaventunut uoma on kulkenut 1700-luvulla puiston koillisosan poikki. Puiston kerrostumat ovat oletettavasti hyvin säilyneitä. Hiekkakäytävien reunoja pitkin kulkee puiston valaistuksen sähkökaapelit.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800300020002	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	003	0002	0002
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Kanavapuistikko 11 ja Choreauksenkatu 14		1			
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Kaksi puista puolitoistakerroksista alkuperaiseltä käytöltään asuinrakennusta		1800-luku			
		Perusta			Kellari
		luonnonkivi			☐
		Viite			
		Henttonen & Rautio 1990, 1993; Lukkarinen 1982			
Kohdekuvaus					
Tontin alue on kuulunut korttelialueeseen jo vuoden 1735 kartassa. Alkuperäisessä asemakaavassa nykyisen tontin halkaisi keskeltä Kanavapuistikon ja Perämiehenkadun suuntainen vanha katulinja. Tontin alueen ottaminen rakennetuksi tonttimaaksi tapahtui todennäköisesti 1600-luvun viimeisellä neljänneksellä. Lasten tarhan leikkikenttänä toimivan hiekalla olevan piha-alueen kerrostumat ovat todennäköisesti hyvin säilyneitä. Vain pihan reunaosissa kulkee kunnallisteknisiä kaivantoja. Myös talojen alaiset kerrostumat ovat oletettavasti suhteellisen hyvin säilyneitä.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800300030007	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	003	0003	0007
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Perämiehenkatu		1			
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Kaksi autokatosta		moderni			
		Perusta			Kellari
		betoni			☐
		Viite			
Kohdekuvaus					
Tontin alue on ollut osaksi korttelialueena vuoden 1735 kartassa. Asutus on levinnyt alueelle todennäköisesti 1600-luvun viimeisellä neljänneksellä. Nykyisin tontin alue on asfaltoituna parkkipaikkana. Pohjoisreunassa on pieni ruohokenttä. Kerrostumat ovat saattaneet osittain häiriintyä itä- ja eteläreunan autokatoksia ja pintavesiviemäriä rakennettaessa. Tontin kerrostumia ovat osaltaan tuhonneet myös tontin pohjois- ja itäreunalla kulkevat kaukolämpöputket.					

Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
59800300070001	PIERTARSAARI (Jakobstad	598	003	0007	0001
Katuosoite		Valokuvat MV:RHOA		Arkeologinen mielenkiinto	
Isokatu 20				1	
Rakennukset		Rakennusvuosi			
Tiilinen rapattu huoltoasema/korjaamo, nykyisin ravintola		1931/32, 1949			
		Perusta			Kellari
		rapattu			☐
		Viite			
		Lukkarinen 1982			
Kohdekuvaus					
Vuoden 1735 kartassa tontin alue on ollut korttelina. Vuoden 1760 kartassa tontin alue on erotettu katutilasta, mutta se on ollut todennäköisesti autiona. Voden 1783 kartassa nykyisen tontin alueen muodostamassa korttelissa on ollut kaksi tonttia. Kaupunkiasutus on levinnyt tontin alueelle todennäköisesti 1600-luvun viimeisellä neljänneksellä. Nykyisin ravintolana toimivan vanhan bensiniiaseman rakennuksen alaiset kerrostumat ovat todennäköisesti tuhoutuneita. Sepelillä olevan piha-alueen kerrostumat ovat oletettavasti hyvin säilyneitä Visasmäen puoleisella reunalla sijaitsevasta sähkömuuntajasta ja siihen pihan poikki itä-länsi -suuntaisesti vedetystä sähkökaapeleista huolimatta.					

Kiinteistötunnus

Kunta

PIERTARSAARI (Jakobstad)

Kuntanumero

598

Kaupunginosa

003

Kortteli

0008

Tontti

0067

Katuosoite

Visasmäki 2

Valokuvat MV:RHOA

2

Arkeologinen mielenkiinto

Rakennukset

7-kerroksinen betonininen asuinkerrostalo ja betonirakenteinen parkkihalli

Rakennusvuosi

1971

Perusta

betoni

Kellari

Viite

Lukkarinen 1982

Kohdekuvaus

Tontin alue on ollut vuoden 1735 kartassa osittain korttelialuetta, rantavyöhykettä ja rantavettä. Tuolloisen korttelialueen osat jäävät pääosin nykyisen nelikerroksisen kerrostalon ja betonirakenteisen parkkihallin alueelle, mutta tontin koillispuoliskon pihanurmen alueella saattaa sijaita säilyneitä rantarakenteiden jäänteitä.

Kiinteistötunnus

Kunta

PIERTARSAARI (Jakobstad)

Kuntanumero

598

Kaupunginosa

003

Kortteli

0008

Tontti

0068

Katuosoite

Visasmäki 4

Valokuvat MV:RHOA

1

Arkeologinen mielenkiinto

Rakennukset

Westmanin muurin tupa 1700-luvun loppupuolelta, joka on siirretty paikalle viereiseltä tontilta
Visasmäen kadun levennyksen alta ja 2-kerroksinen Silberbergin tupa sekä vaka

Rakennusvuosi

1700-luku

Perusta

luonnonkivi

Kellari

Viite

Henttonen & Rautio 1990, 1993; Lukkarinen 1982

Kohdekuvaus

Tontin alue on kuulunut korttelialueeseen jo vuoden 1735 kartassa. Alueen alkuperäisessä asemakaavassa tontin eteläreunalla kulki Perämiehenkadun suuntainen poikittaiskatu. Asutus on levinnyt alueelle todennäköisesti 1600-luvun viimeisellä neljänneksellä. Tontilla sijaitsee kaksi luonnonkiviperustaista puista rakennusta ja puinen vaja. Piha-alue on nurmella. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti säilyneet hyvin kauttaaltaan. Ainoastaan tontin itäreunan kerrostumat ovat osittain häiriintyneet taloihin vedetyn sähkökaapeloinnin yhteydessä.

Kiinteistötunnus

Kunta

PIERTARSAARI (Jakobstad)

Kuntanumero

598

Kaupunginosa

003

Kortteli

0009

Tontti

0001

Katuosoite

Loveret 3b

Valokuvat MV:RHOA

2

Arkeologinen mielenkiinto

Rakennukset

Puinen puolitoistakerroksinen asuinrakennus ja puinen ulkorakennus

Rakennusvuosi

1833, 1891

Perusta

luonnonkivi

Kellari

Viite

Henttonen & Rautio 1990, 1993; Lukkarinen 1982

Kohdekuvaus

Tontin alue ei ole kuulunut varsinaiseen korttelialueeseen vuoden 1735 kartassa. Asutus on saattanut levitä alueelle jo 1600-luvun lopulla, mutta se ei ole varmaa. Vuosien 1754 ja 1760 kartoissa tontin alueella on jo varmasti asutettuja tontteja. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti säilyneitä niin rakennusten alla kuin nurmella olevan pihankin alueella.

☐	Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	59800300090026	PIERTARSAARI (Jakobstad)	598	003	0009	0026
Katuosoite			Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Visasmäki 6			2			
Rakennukset			Rakennusvuosi			
2-kerroksinen liike-/asuinrakennus ja 2-kerroksinen korjaamo, kummatkin rapattuja tiilirakennuksia			1935, 1941			
			Perusta			Kellari
			rapattu			☐
			Viite			
			Lukkarinen 1982			
Kohdekuvaus						
Tontin alue on kuulunut korttelialueeseen jo vuoden 1735 kartassa. Asutus on levinnyt alueelle todennäköisesti 1600-luvun viimeisellä neljänneksellä. Kerrostumat ovat tuhoutuneet tontin rakennusten alueelta, mutta Visasmäen ja Kirkkokadun kulmauksessa ja tontin länsilaidalla saattaa vielä olla mahdollisuus kerrostumien säilymiseen.						

☐	Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	59800300090027	PIERTARSAARI (Jakobstad)	598	003	0009	0027
Katuosoite			Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Kirkkokatu 12			2			
Rakennukset			Rakennusvuosi			
Puoliroistakerroksinen rapattu tiilinen asuinrakennus			1950			
			Perusta			Kellari
			rapattu			☒
			Viite			
			Lukkarinen 1982			
Kohdekuvaus						
Tontin alue on kuulunut ainakin osittain korttelialueeseen jo vuoden 1735 kartassa. Asutus on levinnyt alueelle mahdollisesti 1600-luvun viimeisellä neljänneksellä. Tontin kerrostumat ovat tuhoutuneet rakennuksen alueelta, mutta pihanurmen alla on todennäköisesti säilyneitä kerrostumia.						

☐	Kiinteistötunnus	Kunta	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	59800300090028	PIERTARSAARI (Jakobstad)	598	003	0009	0028
Katuosoite			Valokuvat MV:RHOA Arkeologinen mielenkiinto			
Perämiehenkatu 15 ja Loveret 3a			1			
Rakennukset			Rakennusvuosi			
2-kerroksinen puinen asuinrakennus			1800-l. puoliväli - 1970			
			Perusta			Kellari
			rapattu			☒
			Viite			
			Lukkarinen 1982			
Kohdekuvaus						
Tontin alue on kuulunut ainakin osittain korttelialueeseen jo vuoden 1735 kartassa. Asutus on levinnyt alueelle mahdollisesti 1600-luvun viimeisellä neljänneksellä. Tontin kerrostumat ovat tuhoutuneet rakennuksen alueelta, mutta piha-alueella on todennäköisesti säilyneitä kerrostumia.						

Mustavalkonegatiiviluettelo

MV:RHOA 125171: 1-30

Kaikki kuvat ottanut T.Mökkönen

MV/RHOA 125171:	KOHDE	SUUNTA	PVM
1	Panoraama. Tontti 3-2-2 kuvattuna Choraueksenkadun yli. Alue on ollut rakennettua kaupunkialuetta 1600-luvun lopulta saakka. Alueen alkuperäisessä asemakaavassa talojen välistä kulki E-W – suuntainen katulinja, joka jakoi nykyisen tontin alueen kahteen kortteliin. Kuvassa näkyy vasemmalla Kanavapuistikko.	Kohti W- NW.	24.5.2002
2	ks. ed.		
3	Panoraama. Tontti 3-3-7 on nykyisin suurimmaksi osaksi parkkipaikkana. Tontin läntinen puolisko (kuvassa taka-alalla) on ollut tonttialueena vuoden 1735 kartassa, ja todennäköisesti myös ennen isoavihaa. Kuvattu tontin koilliskulmasta.	Kohti SW- W.	24.5.2002
4	ks. ed.		
5	Kirkon eteläpuolella sijaitsevan tontin 3-7-1 Piha-alueen kerrostumat ovat todennäköisesti suurimmaksi osaksi säilyneitä. Alue on ollut asuttuna oletettavasti jo 1600-luvun lopulla. Kuva on otettu Visasmäen ja Perämiehenkadun risteyksen yli. Taustalla näkyy kirkko.	Kohti NE	25.5.2002
6	Panoraama. Tontin 2-1-3 kerrostumat ovat oletettavasti kauttaaltaan hyvin säilyneitä. Alueen asutus on alkanut 1600-luvun loppupuolella pian kaupungin perustamisen jälkeen. Tontin Isokadun puoleinen katu- ja tonttialueen raja on pysynyt likimain muuttumattomana kaupungin perustamisesta lähtien. Kuva on otettu tontin koilliskulmasta.	Kohti SW.	25.5.2002
7	ks. ed.		
8	Panoraama. Tontin 2-1-4 kerrostumat ovat oletettavasti erittäin hyvin säilyneitä. Tontin eteläinen puolisko (etualalla) on nykyisin luonnontilassa ja pohjoinen puolisko hoidettua puutarhaa. Pietarsaaren alkuperäisen asemakaavan mukaan ”Itäinen pitkäkatu” on kulkenut tontin itä- ja eteläreunalla (kuvassa vasemmalla ja etualalla). Kuva on otettu tontin kaakkoiskulmasta.	Kohti NW- N.	25.5.2002
9	ks. ed.		
10	ks. ed.		
11	Panoraama. Etualalla autiona oleva tontti 2-2-9 ja takavasemmalla tontti 2-2-10. Alue on otettu rakennuskäyttöön pian kaupungin perustamisen jälkeen 1600-luvun jälkipuoliskolla. Etualan tontilla (2-2-9) on sijainnut aiemmin bensiiniasema. Kuvan tonttien kerrostumat ovat oletettavasti osittain hyvinkin säilyneitä. Kuvan oikeassa reunassa Kauppiaankatu ja vasemmalla Runeberginkatu.	Kohti S-W.	25.5.2002
12	ks. ed.		
13	ks. ed.		

MV/RHOA KOHDE		Liite 8	2/2
125171:		SUUNTA	PVM
14	Panoraama. Nykyisen raatihuoneen tontin (2-3-1) kerrostumat ovat oletettavasti tuhoutuneita rakennuksen alueelta. Rakentamattoman tonttialueen kerrostumat ovat oletettavasti hyvin säilyneitä. Kuva on otettu Kauppiaankadun ja Runeberginkadun risteyksen yli.	Kohti NW.	25.5.2002
15	ks. ed.		
16	Panoraama. Vuoden 1835 kaupunkipalon jälkeisen asemakaavan torialue. Vasemmalla nykyinen Isokadun itäpuolen torialue (2-9902-1) sekä keskellä ja oikealla Isokadun länsipuolella tontti 1-3-1 (entistä torialuetta, nykyisessä asemakaavassa tonttina). Alue on ollut isoavihaa edeltäneellä ajalla pääosin korttelialueena. Alueen kerrostumat ovat oletettavasti hyvin säilyneitä. Kuva on otettu Raatihuoneenkadun yli.	Kohti SE-SW.	26.5.2002
17	ks. ed.		
18	ks. ed.		
19	ks. ed.		
20	Panoraama. Tontin (1-1-4) piha-alueen kerrostumat ovat oletettavasti säilyneitä. Alueen asutus on alkanut oletettavasti pian kaupungin perustamisen jälkeen. Kuva on otettu tontin länsipuolelta.	Kohti NE-E.	26.5.2002
21	ks. ed.		
22	Panoraama. Vuoden 1735 kartassa tontin (1-1-8) koillispuolisko (kuvassa taka-alalla) on ollut korttelialuetta ja luoteispuolisko niittynä (kuvassa etualalla). Tontin kerrostumat ovat oletettavasti piha-alueella säilyneitä ja mahdollisesti osittain säilyneitä myös entisen autokorjaamon rakennuksen alla. Kuva on otettu tontin lounaiskulmasta.	Kohti N-E.	26.5.2002
23	ks. ed.		
24	ks. ed.		
25	ks. ed.		
26	Panoraama. Pietarsaaren alkuperäisessä asemakaavassa tontin 1-1-9 poikki kulki ”Läntinen pitkäkatu”, jonka kivetty linjaus paljastui sisäpihalta keväällä 2002 kaivutöiden yhteydessä. Kivetty katulinja tuli esiin tontin lounaisosassa, kuvassa näkyvän nurmialueen vasemmasta reunasta. Piha-alueen kerrostumat ovat oletettavasti pääsoin säilyneitä. Kuvassa vasemmalla väliaikainen esiintymislava. Kuva on otettu tontin kaakkoiskulmasta.	Kohti NW-N.	26.5.2002
27	ks. ed.		
28	ks. ed.		
29	Panoraama. Tontin 1-1-10 kerrostumat ovat tuhoutuneet Otto Malmin kadun ja Etelänummikadun reunoille rakennettujen uusien pienkerrostalojen alueelta (kuvassa vasemmalla). Piha-alueen kerrostumat ovat oletettavasti ainakin osittain säilyneitä. Kuva on otettu tontin lounaiskulmasta.	Kohti NE.	26.5.2002
30	ks. ed.		

Kaupunkiarkeologinen inventointi 2002
Kuvataulut

Mustavalkonegatiivit: MV:RHOA 125171: 1-30

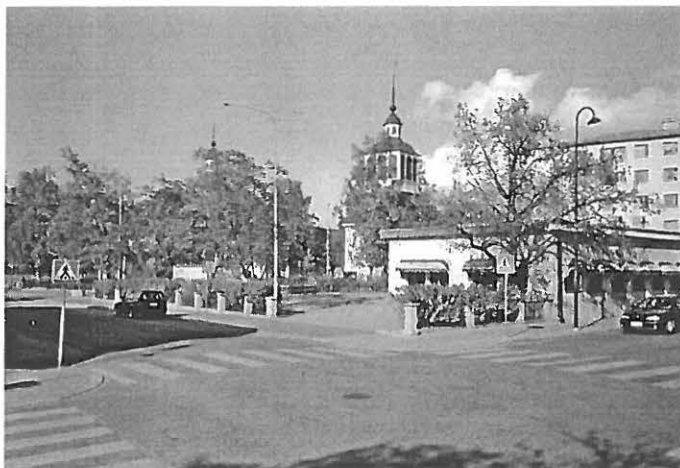
Kuvannut T. Mökkönen 23.-27.5.2002

MV:RHOA 125171: 1-2. Tontti 3-2-2 kuvattuna Choraeksuenskadun yli. Alue on ollut rakennettua kaupunkialuetta 1600-luvun lopulta saakka. Alueen alkuperäisessä asemakaavassa talojen välistä kulki E-W –suuntainen katulinja, joka jakoi nykyisen tontin alueen kahteen kortteliin. Kuvassa näkyy vasemmalla Kanavapuistikko. Kohti W-NW.

MV:RHOA 125171: 3-4. Tontti 3-3-7 on nykyisin suurimmaksi osaksi parkkipaikkana. Tontin läntinen puolisko (kuvassa taka-alalla) on ollut tonttialueena vuoden 1735 kartassa, ja todennäköisesti myös ennen isoavihaa. Kuvattu tontin koilliskulmasta. Kohti SW-W.

MV:RHOA 125171: 5. Kirkon eteläpuolella sijaitsevan tontin 3-7-1 Piha-alueen kerrostumat ovat todennäköisesti suurimmaksi osaksi säilyneitä. Alue on ollut asuttuna oletettavasti jo 1600-luvun loppulla. Kuva on otettu Visasmäen ja Perämiiehenkadun risteyksen yli. Taustalla näkyy kirkko. Kohti NE.

MV:RHOA 125171: 6-7. Tontin 2-1-3 kerrostumat ovat oletettavasti kauttaaltaan hyvin säilyneitä. Alueen asutus on alkanut 1600-luvun loppupuolella pian kaupungin perustamisen jälkeen. Tontin Isokadun puoleinen katu- ja tonttialueen raja on pysynyt likimain muuttumattomana kaupungin perustamisesta lähtien. Kuva on otettu tontin koilliskulmasta. Kohti SW.

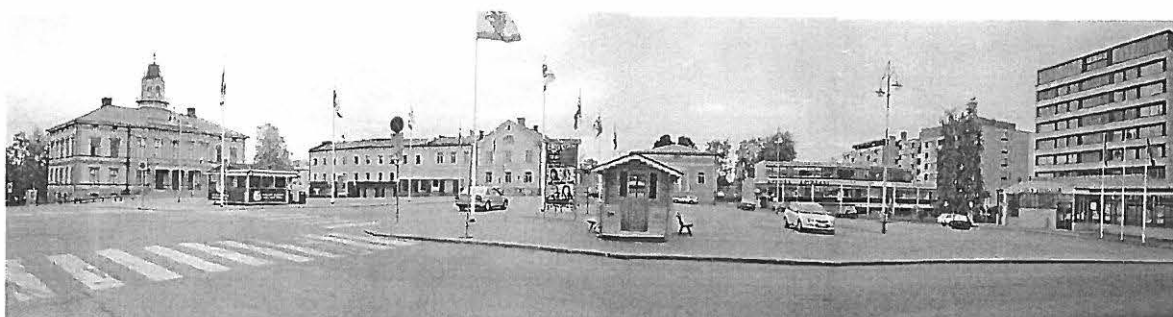
MV:RHOA 125171: 8-10. Tontin 2-1-4 kerrostumat ovat oletettavasti erittäin hyvin säilyneitä. Tontin eteläinen puolisko (etualalla) on nykyisin luonnontilassa ja pohjoinen puolisko hoidettua puutarhaa. Pietarsaaren alkupe-
räisen asemakaavan mukaan "Itäinen pitkäkatu" on kulkenut tontin itä- ja eteläreunalla (kuvassa vasemmalla ja etualalla). Kuva on otettu tontin kaakkoiskulmasta. Kohti NW-N.

MV:RHOA 125171: 11-13. Etualalla autiona oleva tontti 2-2-9 ja takavasemmalla tontti 2-2-10. Alue on otettu rakennuskäyttöön pian kaupungin perustamisen jälkeen 1600-luvun jälkipuoliskolla. Etualan tontilla (2-2-9) on sijainnut aiemmin bensiiniasema. Kuvan tonttien kerrostumat ovat oletettavasti osittain hyvinkin säilyneitä. Kuvan oikeassa reunassa Kauppiaankatu ja vasemmalla Runeberginkatu. Kohti S-W.

MV:RHOA 125171: 14-15. Nykyisen raatihuoneen tontin (2-3-1) kerrostumat ovat oletettavasti tuhoutuneita rakennuksen alueelta. Rakentamattoman tonttialueen kerrostumat ovat oletettavasti hyvin säilyneitä. Kuva on otettu Kauppiaankadun ja Runeberginkadun risteuksen yli. Kohti NW.

MV:RHOA 125171: 16-19. Vuoden 1835 kaupunkipalon jälkeisen asemakaavan torialue. Vasemmalla nykyinen Isokadun itäpuolen torialue (2-9902-1) sekä keskellä ja oikealla Isokadun länsipuolella tontti 1-3-1 (entistä torialuetta, nykyisessä asemakaavassa tonttina). Alue on ollut isoavihaa edeltäneellä ajalla pääosin korttelialueena. Alueen kerrostumat ovat oletettavasti hyvin säilyneitä. Kuva on otettu Raatihuoneenkadun yli. Kohti SE-SW.

MV:RHOA 125171: 20-21. Tontin (1-1-4) piha-alueen kerrostumat ovat oletettavasti säilyneitä. Alueen asutus on alkanut oletettavasti pian kaupungin perustamisen jälkeen. Kuva on otettu tontin länsipuolelta. Kohti NE-E.

MV:RHOA 125171: 22-25. Vuoden 1735 kartassa tontin (1-1-8) koillispuolisko (kuvassa taka-alalla) on ollut korttelialuetta ja luoteispuolisko niittynä (kuvassa etualalla). Tontin kerrostumat ovat oletettavasti piha-alueella säilyneitä ja mahdollisesti osittain säilyneitä myös entisen autokorjaamon rakennuksen alla. Kuva on otettu tontin lounaiskulmasta. Kohti N-E.

MV:RHOA 125171: 26-28. Pietarsaaren alkuperäisessä asemakaavassa tontin 1-1-9 poikki kulki ”Läntinen pitkäkatu”, jonka kivetty linjaus paljastui sisäpihalta keväällä 2002 kaivutöiden yhteydessä. Kivetty katulinja tuli esiin tontin lounaisosassa, kuvassa näkyvän nurmialueen vasemmasta reunasta. Piha-alueen kerrostumat ovat oletettavasti pääosin säilyneitä. Kuvassa vasemmalla väliaikainen esiintymislava. Kuva on otettu tontin kaakkoiskulmasta. Kohti NW-N.

MV:RHOA 125171: 29-30. Tontin 1-1-10 kerrostumat ovat tuhoutuneet Otto Malmin kadun ja Etelänmikkadun reunoille rakennettujen uusien pienkerrostalojen alueelta (kuvassa vasemmalla). Piha-alueen kerrostumat ovat oletettavasti ainakin osittain säilyneitä. Kuva on otettu tontin lounaiskulmasta. Kohti NE.

